

Värmlands Anor

2011:2

Juni 2011

Medlemstidning för Värmlands Släktforskarförening

Årgång 28

Bilden hämtad från www.vermlandsbilder.se

Backstugusittare? Kortet troligen taget i Gräsmark.
På sidorna 7-9 reder vi ut begrepp i det gamla bondesamhället.

VärmlandsAnor

Författarna ansvarar för riktigheten i artiklar. Citera gärna VärmlandsAnor, men glöm inte att ange källa! Eftertryck av texter endast med författarens tillåtelse. Redaktionen förbehåller sig rätt att redigera insända bidrag.

ISSN 1400-1047

Upplaga 1500 ex, 4 ggr/år

Ansvarig utgivare
Hans Olsson, Forshaga

Redaktör
Åke Hörnqvist, Lagmansvägen 10, 663 41 Hammarö
Tel 054-52 54 43 ake.hornqvist@hammaro.st

Layout
Olle Andersson, Karlstad

Tryck
Tryckeri AB Knappen, Karlstad

Föreningsfakta

Föreningen bildades 1983 och har till ändamål att stödja och stimulera intresset för släkt- och hembygdsvetenskap i Värmland och förena dem som delar detta intresse.

Föreningens adress
c/o Hans Olsson, Virvelgatan 77, 667 32 Forshaga

Organisationsnummer 873201-6897

Medlemsfrågor
Kontakta Jens-Åke Nilsson: jenske.nilsson@telia.com

Medlemsavgift
Medlemsavgiften är 150 kr för ordinarie medlem och 50 kr för familjemedlem (2010) till svenskt postgiro 46 96 60-5.
Medlemmar i Norge betalar 140 norska kronor + porto 50 norska kronor till norskt postgiro 7877.08.16652

Hemsida
www.genealogi.se/varmland

Föreningens styrelse

Ordförande Hans Olsson,
Virvelgatan 77, 667 34 Forshaga. Tel. 054-87 29 93

Sekreterare Gunnar Jonsson,
Älvhagsg. 25, 661 40 Säffle. Tel. 0533-105 59

Kassör och vice ordförande Jens-Åke Nilsson,
Strandvägen 13D, 652 17 Karlstad. Tel. 054-56 47 83

Ledamöter
Gunnar Allenmark,
Hälltorpsvägen 25, 663 34 Hammarö. Tel. 054-51 91 28

Majlis Andersson,
Hemmansvägen 7, 660 60 Molkom. Tel. 0555-106 68

Margareta Eder,
Bybackagatan 7, Karlstad. Tel. 054-83 33 11

Kurt Eriksson,
Falkstigen 5, 681 32 Kristinehamn. Tel. 0550-175 29

Anneli Johannesson,
Snoavägen 4, 663 34 Hammarö. Tel. 054-52 13 86

Per Magnusson,
Strålberga Väststuga, 671 92 Arvika. Tel. 0570-33 002

INNEHÅLL

- 3 Västra armén - en bedrövlig historia
Lars-Gunnar Sander
- 5 Begrepp från det gamla bondesamhället
Hans Högman
- 8 Torparkkontrakt 1847
- 9 Belönade trädgårdsodlare 1884
Pelle Räf
- 13 Vad hände med Maria Augusta Jansdotter?
Petra Ewertz
- 14 Runnsjön - som den var
Roland Kihlstadius
- 16 Släktforskningens dag 2011 - reportage
- 17 Ordföranden har ordet. Ny i styrelsen
- 18 Värmlands Släktforskarförening - nya medlemmar
- 19 Resandefolket - föredrag. Gunnar hedrad
- 20 Höstens program 2011
- 22 Bondeminnen, mina och andras i Mellerudstorp. Recension.
- 23 Ur andra medlemsblad
- 24 Anor sökes. Antavla 162
- 26 Antavla 163

Redaktörens ruta

De allra flesta av oss har ju sina rötter i det gamla bondesamhället. Därför kan det vara på sin plats att ge en översiktlig beskrivning av de olika begrepp som användes för att klassificera allmogen ur såväl juridisk som social synpunkt.

För att inte uppfinna hjulet två gånger har jag på sidorna 5-7, återgivit den text som Hans Högman har på sin innehållsrika hemsida. Om du vill veta mer om den, är det bara att googla på hans namn så hittar du genast en länk till sidan.

Manusstopp för 2011:3 är 11 augusti

Västra armén – en bedrövlig historia

av Lars-Gunnar Sander

1808-1809 års krig – det är fänrik Stål, blodbadet vid Oravais, Döbeln vid Jutas, Sven Duva på Virta bro, Sveaborgs nesliga kapitulation och som final förlusten av den östra rikshalvan till den store elake grannen där bortom. Ja, det är väl så vi fått lära oss om detta krig. Mindre känt är kanske att kejsare Napoleon tvingade Danmark att samtidigt med Ryssland förklara Sverige krig i mars 1808. Danskarna hade ju utan större entusiasm sett sig nödsakade att liera sig med fransoserna efter Nelsons dubiösa bombardemang av Köpenhamn och beslagtagande av den danska flottan. Och eftersom den svenska och brittiska marinen nu utan större besvär kunde isolera danskarna från övriga Skandinavien så föll det på deras stackars norska undersåtar att föra det påtvingade kriget.

I början av april marscherade den svenska västra armén upp längs gränsen mot Norge. Gustav IV Adolf ville inte bara försvara gränsen. Trots det allvarliga läget i Finland hyste han storstilade planer på att erövra Norge. Men entusiasmen inför denna uppgift var uppenbarligen inte särskilt stor bland det högre befälet i armén. Överbefälhavare för västra armén var Gustav Maurits Armfelt, en man med ett brokigt förflutet. Kungen fick uppmana honom flera gånger att sätta igång invasionsföretaget. Och

till slut påbörjade man en ganska svag och tveksam attack den 15 april. Huvudanfallet sattes in på bred front i höjd med Kongsvinger och ner till kusten. Andra enheter gick också in i Norge från Dalarna och Jämtland. De värmländska gränssocknarna

Vid Lier strax söder om Kongsvinger led norrmännen ett allvarligt nederlag den 18 april. Vid detta tillfälle deltog Närke-Värmlands Regemente. Någon vidare svensk framryckning på detta frontavsnitt skedde dock inte utan svenskarna förskansade sig söder om staden. Detta synes ha varit den enda svenska framgången ty i fortsättningen drabbades man bara av motgångar.

Toverud är en gård belägen två mil in på norskt område. Man kan också säga tre mil nordväst om svenska Skillingmarks kyrkby. Här blev ett svenskt förband den 20 april övermannat av norrmännen varvid två officerare och tre soldater stupade. På norsk sida stupade fyra soldater. Fyra officerare, tre underofficerare och 112 soldater föll i norsk fångenskap och uppvisades i ett triumf-

tåg genom Kristiania.

Samma dag den 20 april kl 11.30 anfördes vid Lund en svensk jägarepos-tering tillhörande Södermanlands regementes första bataljon. (Den andra bataljonen var förlagd till Trankils socken på den svenska sidan). Lund ligger ca två mil nordväst om Öster- vallskogs kyrkby. Svenskarna under befäl av löjtnanten Andersson (se fak- taruta) tvingades retirera till Skulerud ca 3 km söderut Därifrån utsändes fänriken Klingspor med en patrull för att gå tillbaka och rekognoscera

Gustav Maurits Armfelt

berördes således i hög grad som upp- marschområde Historieböckerna nämner detta krigs- företag bara i förbigående. Och då handlar det mest om väglöst land, brist på förnödenheter och grasserande fältsjuka. Regementshistorikerna behandlar bara det egna regementets förehavanden och det är svårt att den vägen få någon överblick av fälttåget – om man nu får kalla det så. En bra översikt av händelseförloppet får man dock i Romerike Historielags årsbok 2009 där Nils Aasheim redogör för krigshändelserna.

fiendens ställning vid Lund. Han fann att norrmännen dragit sig tillbaka från byn och kunde därför återvända med kvarlämnad proviant och persedlar samt en stupad jägare. Under tiden hade hela bataljonen och dessutom brigadchefen Cederström anlänt till Skulerud. Denne gav nu order om att återta Lund. Men framkomna till bron över ån Mjerma mellan Pavestad och Lund stötte svenskarna på en stark fientlig avdelning. En häftig eldstrid uppstod varvid tre svenskar stupade och ytterligare 19 sårades. Efter en halvtimmes strid tvingades svenskarna dra sig tillbaka till Skulerud. Bataljonen tillhörde tredje brigaden vari även ingick en bataljon från vardera Närke-Värmlands och Dalregementet samt tre skvadroner husarer, tillsammans 1530 man. Dessa förlades nu längs Rödenessjöns östra strand från Örje i söder och upp till Opsal i norr, en sträcka på ca två mil. Läget här verkade sedan ha varit lugnt fram till den 5 maj.

Den 25 april blev en bataljon tillhörande Dalregementet under översten Gahn slagen vid Trangen två mil väster om Södra Finnskoga kyrka inne på norskt område. Inte mindre än 13 officerare och 380 soldater föll här i norsk fångenskap.

Den 5 maj anföll överlägsna norska styrkor svenskarna längs Rödenessjön och drev dessa under häftiga strider tillbaka till Slupstad 8 km norr om Örje.

Order om återtag gavs den 19 maj, men verkställdes först den 8 juni. Längst i söder dröjde dock svenskarna kvar lite längre. Där drabbade man samman i juni med norska styrkor vid Prestebakke två mil öster om Strömstad varvid svenskarna tvingades dra sig tillbaka. Under återstoden av året var det tämligen lugnt på ömse sidor om gränsen. I juli erövrade dock norrmännen för en kort tid Morast skans invid Charlottenberg I augusti gjorde norrmännen ett infall i Jämtland och Härjedalen vilket dock strandade på grund av ett resolut svenskt motstånd.

Under tiden fördes underhandlingar mellan Armfelt och den norske överbefälhavaren prins Kristian August av Augustenborg som var villig att ingå ett stillestånd. Det här ogillades både av kung Fredrik i Danmark och Gustav IV Adolf i Sverige. Följden blev att Armfelt fick sparken den 9 augusti och ersattes av Bror Cederström. Stillestånd slöts dock den 25 november men då hade redan många soldater hemförlovats. Andra hade omdirigerats som till exempel Södermanlands och Västgöta Dals regementen vilka marscherade den långa vägen mot Gävle för vidaretransport till östfronten, men det är en annan historia

Litteratur:

Aasheim, Nils: Lämna värjet till en pojke. Romerike Historilags årbok XXII 2009. Livonia Print, Latvia 2009

Leijonhufvud, Karl K:son: Kungl Södermanlands regementes historia 1771-1915. Almqvist & Wiksell, Uppsala 1914

Nordensvan, CO: Värmlands Regementes Historia första delen, Norstedt & Söner, Stockholm 1904

En adlig Andersson

Kunde en svensk officer verkligen heta något så allmogemässigt som Andersson vid den här tiden, kanske läsaren undrar? Jo, det gick för sig om han som i det här fallet tillhörde adliga ätten nr 738 Andersson. Herman Alexander Andersson var född 1779 på Janslunda säteri i Överselö socken och död 1860 i Stockholm.

Under reträtten från Åland den 17 mars 1809 blev han med andra bataljonen av Södermanlands Regemente (som tidigare legat överksam i Trankil) tillfångatagen av ryssarna på havsisen vid Signildskär.

Han blev dock utväxlad efter några veckor och kunde delta i expeditionen till Västerbotten. Där blev han svårt sårad vid Djäkneboda då armén retirerade från Sävar till Ratan. Andersson fick majors avsked med pension för svår blessyr år 1813.

Forskarblad

Värmlandsarkiv har under ett antal år producerat en serie informationsblad med särskild inriktning på släktforskning.

Syftet är att ge släktforskarna en kortfattad vägledning inom olika arkivområden. Bladen finns tillgängliga på forskarexpeditionen på arkivet i Karlstad.

Eftersom bladen numera även finns att läsa på nätet, vill jag tipsa om deras existens för de medlemmar som inte besöker Karlstad så ofta.

Serien omfattar för närvarande:

1. Forska i arkiv
2. Folkbokföringen före 1/7 1991
3. Offentlighet och sekretess
4. Släktforskning
5. Forska i föreningsarkiv
6. Forska i domstolsarkiv
7. Forska i fastigheter
8. Forska om fordon
9. Forska i bruksarkiv
10. Forska om soldater
11. Forska i flottningsarkiv
12. Forska i sjukvårdsarkiv
13. Forska om fornminnen
14. Forska i skolarkiv
15. Forska i kommunarkiv
16. Släktforskning med kommunalt material

Via nätet når du forskarbladen om du går in på "www.regionvarmland.se" och där klickar du på "Värmlandsarkiv" i högerspalten.

När du kommit dit skall du klicka på "Använd arkiven". I vänsterspalten på den sidan hittar du "Arkivcentrums forskarblad". Där kan du välja vilka blad du vill läsa eller skriva ut.

Åke Hörnqvist

Begrepp från det gamla bondesamhället

Av Hans Högman

Torp och torpare

Det är mycket vanligt att man stöter på begrepp som torp och torpare när man håller på med släktforskning. Däremot är nog inte alla helt klara med vad detta innebär. Att torpare var en person med ett mindre lantbruk är nog de flesta medveten om men inte mer.

Begreppet torp har genom tiderna haft olika innebörd. På medeltiden var ett torp eller avgårdstorp en gård som anlagts på byns mark men avskilts som en självständig enhet. Under 1500-talet kallades ett enstaka nybygge som byggts på en bys allmänning och låg lite för sig, för torp. Skattemässigt var ett torp en jordlägenhet som var otillräcklig att sätta i mantal men tillräcklig att åsättas ränta. Under 1600-talet var många torp jämförbara med mindre hemman och skattlades som självständiga fastigheter till 1/2, 1/4 eller 1/8 mantal. Från 1600-talet kom begreppet torp även att beteckna en mindre, inte skattlagd, jordbrukslägenhet. Den var oftast belägen på enskild mark, och nyttjanderätten uppläts åt en brukare (torpare) som gjorde dagsverken eller annan tjänst åt markägaren.

Systemet med torp och torpare blev då ett sätt för de större godsens att tillförsäkra sig arbetskraft. Torpen byggdes på godsets mark och torparen hade skyldighet att som betalning för arrendet varje år utföra ett antal dagsverken på godset.

(På sidan 12 finns exempel på ett torparkontrakt från 1834. Red.anm.)

Torpen blev med andra ord en avlöningsform för arbetskraft på gods och större gårdar. Man gjorde åtskillnad mellan jordtorpare och skogstorpore efter torpets placering på jordbruks- eller skogsegendom. Torpen var inte skattlagda.

Torparna hade en mellanställning mellan arrendatorerna, som erlade arrende i pengar, och statarna/backstugusittarna, som levde av arbeten med betalning in natura. Statarna var egendomslösa, jord- och djurlösa, fattiga gifta lantarbetare. De var kontraktsanställda på i regel ett år i taget och bodde på godsens i speciella statarbostäder, de s k *statarlängorna*.

Torparna däremot hade egen bostad, kreatur med tillhörande åkermark (som arrenderades). Arrendet betalades, som sagt, i form av dagsverken till markägaren. Torpen kunde ligga långt från godset. Brukningsrätten av torpen ärvdes.

Andra typer av torp var t.ex. *fiskartorp* där arrendet delvis utgjordes av fisk, *kolartorp* vars brukare hade skyldighet att kola ett visst antal milor eller leverera en viss mängd träkol och *kronatorp* vars innehavare var skyldig att biträda med visst skogsarbete. Under indelningsverket dagar fanns även en annan typ av torp, nämligen *soldattorp*, *ryttartorp* och *båtsmantorp*. Ryttartorpen ingick i rusthållet som tillhandahöll ryttare till kavalieriet. Soldat- och båtsmantorpen ingick i det ständiga knekthållet/båtsmanshållet vars rotebönder hade till uppgift att rekrytera och underhålla knektar respektive båtsmän.

Antalet torp (dagsverkstorp) var som störst på 1860-talet, omkring 100.000. Efter laga skiftet 1827 avtog dock ökningstakten. Under slutet av 1800-talet och under början av 1900-talet ersattes i många fall dagsverksskyldigheten med penningarrende, och större torp blev ofta arrendegårdar. Dagsverken som betalningsform för brukningsrätten av torpen förbjöds år 1943 i den nya arrendelagstiftningen. Därmed upphörde torparinstitutionen.

En torpare var med andra ord en småbrukare som inte ägde jorden utan arrenderade den och betalade arrendet genom att utföra ett antal dagsverk på markägarens gods. Torparen var en *landbo* med med ärftlig besittningsrätt (åborätt). Vad som skiljde torparen mot övriga landbor var att torparen betalade arrendet med dagsverken. Se vidare "landbo" nedan.

Skatte-, krono- och frälsebönder

Vad var det för skillnad på Skatte-, krono- och frälsebönder? Detta är inte helt okomplicerat och innebörden har ändrats under århundradena. Från början så kommer namnen från den typ av jord dessa bönder brukade.

- Skattebönder var brukare av skattejord, dvs de ägde jorden och betalade skatt till kronan. Redan under tidig medeltid skattelade kronan den jord bönderna odlat upp och vilken de betraktade som sin egendom.
- Kronobönder var brukare av kronojord, dvs de arrenderade jord som ägdes av kronan (staten) samt betalade skatt till kronan. Kronobondens legotid var vanligen sexårig, och varje år betalade han arrende (avrad) för brukningsrätten till kronan. På 1680-talet fick de flesta kronobönder ärftlig besittningsrätt till gårdarna, en rättighet som dock kunde upphävas av kronan. 1789 stärktes den ärftliga besittningsrätten i något som benämndes *stadgad åborätt*. En kronobonde har även benämnts *landbo* (kronolandbo).

Frälsebönder var brukare av frälsejord, dvs de arrenderade jord av

adeln och betalade skatt till adeln. Arrendet betalades i regel med dagsverken på markägarens gods. Frälsebondens legotid var, liksom kronobondens, vanligen sexårig, och varje år betalade han arrende (avrad) för brukningsrätten till en frälse jordägare. Frälsebondens besittningsrätt var mindre trygg än kronobondens, framför allt efter mitten av 1700-talet. En frälsebonde har även benämnts *landbo* (frälselandbo).

Före reformationen fanns även kyrkojord. Under reformationen drog Gustav Vasa in kyrkans tillgångar till kronan, inklusive kyrkojorden. Denna jord blev därefter kronojord. Under början av 1700-talet (förordningar 1701, 1719, 1723) fick kronobönder rätt att köpa loss sin jord. Dessa bönder blev därmed skattebönder och hemmanet skattehemman. Under 1800-talet minskade antalet frälsebönder då deras arrende drogs in och jorden lades under storgods.

Det var skatte- och kronobönderna som ingick i det ständiga knekthållet i indelningsverket och hade skyldig het att rekrytera och underhålla knektar och båtsmän. Adeln och därmed frälsebönderna var befriade från denna skyldighet.

Begreppet äganderätt har varierat under århundraden.

Skattebönderna ägde sin jord, men det var en sanning med modifikation. De ägde rätten att bruka jorden, en rätt som också ärvdes. Om en skattebonde inte längre brukade jorden eller inte betalade skatten kunde han förlora rätten till jorden. Jorden övergick då till kronan och blev därmed kronojord. En skattebonde kunde inte heller som frälset arrendera ut jorden till någon

annan. Endast adeln hade rätt att utarrendera privat jord. Denna rätt fick inte skattebönderna förrän i början av 1800-talet.

Vid försäljning av skattejord måste hemmanet och jorden först bjudas till den närmaste släkten. Först om någon av dessa inte var intresserad kunde han sälja till någon utomstående. Den nye ägaren var sen i sin tur skyldig att bruka jorden.

I Sverige var andelen självägande skattebönder relativt stor.

Torpet "Staffadal" i Hulteby, Nyed. Bilden från ungefär 1920.

De två till vänster: Torpare/Inhyser Ingeborg "Bolla" Jonsson..

Svenskamerikan på besök (möjligen Ingeborgs son Jan August Jansson som utvandrade 1895),

Från 1562 fanns det två grader av frälsejord. *Allmän- respektive ypperlig frälsejord*. *Allmän frälsejord* var befriad från vissa skatter medan *ypperlig frälsejord* var befriad från i stort sett all skatt. Ursprungligen fick enbart adel äga frälsejord, men från 1723 fick även ofrälse ståndspersoner, präster och borgare äga *allmän frälsejord*. Denna rättighet utsträcktes 1789 även till bönderna. År 1809 tilläts ofrälse personer att också äga *ypperlig frälsejord*. Jorden behöll sin status av frälsejord befriad från grundskatt även sedan den förvärvats av ofrälse ägare.

Efter att grundskatterna avvecklats 1885-1903 förlorade begreppet frälsejord all praktisk betydelse.

Grundskatt var en benämning på de

ordinarie skatter som fram till 1903 åvilade en jordegendom. Grundskatterna bestod av *jordeboksräntan*, *mantalsräntan* och *kronotionden*. Grundskatterna som var från medeltiden avvecklades mellan 1885 och 1903 i samband med avskaffandet av indelningsverket.

Landbo

Landbo är en icke självägande bonde, dvs. en bonde som brukade jord utan att äga den. Jorden som han brukade tillhörde kyrkan, frälset, kronan eller

andra bönder. Beroende på vilken typ av jord de brukade kallades de därför för frälselandbo, kyrkolandbo, kronolandbo eller bondelandbo. Förhållandet mellan en landbo och jordägaren kallades landbolega. För rätten att bruka jorden (arrendet) erlade landbon årligen en avgift, *avrad* (landgille). När en ny landbo tillträdde eller då legan skulle förnyas

var landbon dessutom tvungen att erlægga en städja.

Landbolegan ersattes under 1800-talet, av det fria arrendeavtalet. Landbolegan avskaffades i Sverige 1907.

Begreppet Landbo motsvarades av *fästebonde* i Danmark och *leiglending* i Norge och på Island.

Åborätt:

Åborätt var en ärftlig besittningsrätt för kronolandbor, dvs landbor på kronojord. Denna rättighet infördes i slutet på 1700-talet och innebar att landborna och deras arvingar fick sitta kvar på gårdarna så länge de fullgjorde sina skyldigheter. Den stadgade åborätten reglerades genom föreskrifter 1808 och 1863 och gäller alltjämt.

Denna besittningsrätt gav även upp-

hov till uttrycket åbo. Med åbo menades helt enkelt en person som brukade annans jord med en ärftlig besittningsrätt.

Det finns även en mer vidsträckt betydelse av åbo nämligen en jordägare som själv bebodde och brukade sin jordegendom.

Backstugusittare

Backstugusittare var benämningen på personer som bodde i mindre hus på en jordägares mark eller en bys allmänning. Dessa hus, backstugorna, var inte skattlagda. Backstugusittarna tillhörde de obesuttna i bondesamhället och var en brokigt skara och omfattade såväl relativt välbeställda hantverkare som dagsverksarbetare samt gamla och utfattiga personer. I Skåne, Blekinge och i delar av Halland kallades de *gatehusmän*, i södra Norrland *utanvidsfolk*. På västkusten användes även benämningen *strand-sittare*.

Backstugorna låg vanligen samlade i grupper utanför den skiftade inägojorden.

De hade i regel också ett mindre stycke jord där de kunde odla potatis samt ha några grisar och höns. Ibland fick backstugusittarna också tillgång till bondejord i form av s.k. hälftenbruk.

De allra flesta hade dock inte den tillgången utan försörjde sig med lönearbete på gårdarna, hemslöjd etc. Tillgången på lönearbete var inte alltid så stor och backstugusittarna var ofta undersysselsatta och undernärda.

Antalet backstugusittare antal ökade starkt i antal mellan 1750 och 1850. Det var inte ovanligt att backstugan bara hade tre riktiga väggar. Den fjärde kunde var en jordvägg om huset låg i en backe.

Undantag

De flesta känner nog till uttrycket ”att sitta på undantag” men vad betyder det?

Undantag kan ses som en pensions-

liknande förmån för det äldre paret på en bondgård. Det var vanligt att när bonden blev gammal så överlät han gården i förtid på exempelvis sonen, dvs sonen övertog gården medan föräldrarna fortfarande levde.

Undantag reglerades av fastighetsrätten. Undantag innebar bl.a. fri bostad, viss mängd ved, utsäde etc per år som en bonden kunde förbehålla sig och sin hustru. Oftast byggdes en mindre stuga på ägorna som det äldre paret fick bo i.

Undantag eller avkomsträtt kunde även förhandlas fram om bonden sålde gården.

Avkomsträtt innebar rätt till förmåner från en fastighet. Det kunde gälla rätt till viss avkastning eller ränta. Den vanligaste formen var att säljaren av gården förbehöll sig rätt till fri bostad, ved, mjölk m.m.

Inhysehjon

Inhysehjon var en beteckning som användes på den del av jordbruksbefolkningen som inte ägde jord och som betecknades som en underklass inom allmogen.

En inhysehjon var inneboende på gården och var normalt inte närmare släkt med familjen eller i övrigt tillhörde tjänstefolket. Socialt sett hade de lägre anseende än backstugusittarna. Ca 20 % av allmogen utgjordes 1855 av inhysehjon.

Fattighjon / Fattighus:

Fattighuset/fattigstugan var en byggnad där fattiga och orkeslösa personer inhystes. I 1686 års kyrkolag rekommenderades församlingarna att inrätta fattigstugor och i 1734 års lag ålades församlingarna att inrätta dem, men detta åtlyddes inte på alla håll.

De som var inhysta på fattighusen kallades fattighjon.

Från 1860-talet fanns också fattigårdar, där mindre bemedlade men arbetsföra jordbruksarbetare bodde. Fattighusen ersattes från 1918 av ålderdomshemmen.

Statare

Statare var helårsanställda, i regel gifta jordbruksarbetare på större jordbruk. Ordet statare anger att lönen utgick i form av naturalön, s.k. stat.

Vanligtvis var bara män anställda som statare, men kvinnliga statare, som bara fick halv stat, förekom.

Statarna var och förblev en stor-gods-företeelse, även om en och annan större bondgård kunde ha statare.

Statarna var egendomslösa, jord- och djurlösa, fattiga gifta lantarbetare och anställdes familjevis, dvs hustrun förväntades också att arbeta.

Källor:

Nationalencyklopedin

Torparkkontrakt

På nästa sida återges ett torparkkontrakt från Nyed 1847. Av texten framgår de omfattande åtaganden som gällde för den som ville överta ett torp. Även om just det här kontraktet gäller för Olof Jansson, följer det en mall som – med lokala variationer – utarbetades under 1800-talet. Texten avseende underhållsplikerna har sitt ursprung i Husesynsordningen som fastställdes under Karl XI's regering 1681 för att stävja vanskötsel av hemman.

Åke Hörnqvist

Torparkontrakt gällande torpet Grönfallet, Nyeds socken 1847.

En fotokopia av originalet har vi fått låna av Hasse Jonsson i Molkom.

Kommentar: Några sorter i texten har inte kunnat uttydas varför dessa har ersatts med X.

Contract

Medelst hwilket jag Olof Althar, till brukning och begagnande uplåter åt Olof Jansson dersteder det Nyeds Pastors boställe tillhörande torpet Grönfallet.

- 1o Åligger Olof Jansson att torpet med all sorgfällighet till åker och äng wäl häfda och bruka; ordentligen träda och gödsla, samt efter behov diken upptaga och underhålla, uti Höstsåden gräsfrö utså samt åkern derefter igenlägga till wall, som 2ne första åren icke får betas, icke eller får uppköjas förr än 3ne års grässkördar blifwit tagne. För hus och gärdesgårdar å torpet är Olof Jansson Lagligen ansvarig, och åligger honom att icke allenast wäl vårda och underhålla de befintliga husen, utan ock att derå uppföra nya, när sådana af behof påkallas.
- 2o Skogen får torparen ej annorlunda än med all aktsamhet till husbehof anlita. Skulle till wedbrand, utöfwer hvad af windfälln, toppar och qvistar m. m. kan vara att tillgå, något erfordrar, må han detta liksom gårdsle och byggnadswirke, ingalunda utan utsyning å skogen taga. Skulle någon missvård eller åverkan å skogen af Olof Jansson förmärkas eller till hans kunskap komma, åligger honom att sådant genast för Boställs innehafwaren tillkännagifva.
- 3:o Såsom torpskatt hafva Olof Jansson följande åligganden:
 - a) Att på sin kost årligen utan betalning utgöra Tvåhundra fullgilltiga Mansdagswerken, samt derutöfwer på kallelse utgöra på egen kost såwål Kör. som Mans och Quinnsdagswerken, då han likwål derför erhåller gottgörelse efter 1 RB. 16s för Kör och 24 s. för Mansdagsverket, hela året om, samt för quinnsdagsverket under sommarn, eller från Maj Månads ingång till October Månads slut 16 s. och under öwriga tider av året 12 s.
 - b) Att från Pastorsbostället till anvist och på tillsägelse forsla spannemål emot ersättning för hvarje mils wäg af 8s. För hemmawhid och XXXX för Hafra.
 - c) Att jemwål på tillsägelse göra resor då han för en sådan till Carlstad eller Philipstad ersättes med 11 Rkd 3 XX och i proportion derefter för längre eller kortare wäg, eller för målens fram och åter 28s, allt Rss? Och på egen kost.
 - d) Att årligen låta åt mig wäl spinna 5 XX Lin eller 10 XX Blåner.
- 4:o Alla personella utgifter answare Olof Jansson för sig och sitt husfolk.
- 5:o Det foder, som på torpet skördas, får ingalunda under någon förewänding derifrån afyttras, utan skall der uppställas och blifwande gödseln till dess nytta användas.
- 6:o Får Olof Jansson ingalunda, utan Boställeinnehafwarens tillåtelse hwarken intaga Inhysehjon och kringstrykande personer ej eller i sin tjenst antaga gift, wänfnejdadt eller wärfwadt folk.
- 7:o Detta Contract gäller från och med den 1 Maj 1847 och, få wida det fullgöres, allt framgent tills upsägning å någondera sidan sker, då Olof Jansson har att afbida Laga fardag, men skulle han i någon måtto deremot bryta, beträdes med otrohet eller visa olydnad eller sturkhet emot mig eller mina ombud, skall han genast från torpet aff lytta, utan att fardag tillgodonjuta.

Nyeds Prestgård den 30 Maj 1847

A. F. Althar

Sedan Olof Jansson nu frånträdt förestående contract och torpets brukning, öfwerlåter jag härmedelst från och med denna dag besagda torpet Grönfallets brukning och begagnande till Olof Janssons son Olofsson på enahanda wilkor, som contractet innehåller, försäkras Nyeds prestgård den 1 Maj 1850 A.J. Althar.

Belönade trädgårdsodlare 1884

Av Pelle Räf

I statistikdocenten Theohil Anderssons (1887-1935) digra bok Värmlands läns Kungl. hushållningssällskaps historia 1803-1903, hittar man på sidorna 246-254 ett kapitel om trädgårdsskötseln i länet. Där får man t ex veta, att år 1881 tillsattes en permanent, ganska självständig kommitté om tre personer, som hade till uppgift att på olika sätt främja bl a småskalig trädgårdsodling. Till sitt förfogande fick kommittén först ett anslag om 300 kronor, vilket steg till 2.000 kronor år 1884.

Det året kunde man därför exempelvis dela ut premier och medaljer till inte mindre än trettio förtjänta odlare av "mindre trädgårdsanläggningar". De fick antingen ett varierat antal riksdaler eller en medalj. Deras hemvist, titel och namn noterades i förvaltningsutskottets protokoll 25/11 1884. I förhoppning om att dessa personer är av ett visst intresse för släktforskare, återges här uppgifterna om dem först med fet stil strikt enligt protokollet. Därefter följer arten av belöning samt i de flesta fall identifiering med utgångspunkt från i husförhörlängder kontrollerad bostadsort 1884, samt födelse- och dödsuppgifter. Enstaka övriga fakta, fångade i förbifarten, avslutar nästan alla minibiografier. Om inte annat, kan kanske det följande vara exempel på vad man med trägen tur råkar hitta i ett udda arkiv om sina flitiga förfäder.

1. Varnum, Torpåsens under Björneborg. Skollär. F. Nilsson 50:-

Folkskolläraren Fredrik Nilsson var torparson och född 2/12 1845 på Ackkärrstorp i Lungsund. Sin lärarexamen avlade han våren 1873 vid seminariet i Karlstad, varefter han

tjänstgjorde ett år i Larsbol i Åmåls landsförsamling. Till Varnum och

Folkskolläraren Fredrik Nilsson (1845-1914) på gamla da'r (Kristinehamns bildarkiv).

Torpåsens skola mellan nuvarande riksväg 26 och Nordvästra stambananen kom han 1874 och stannade där sannolikt till sin pensionering. Nilsson avled 11/3 1914 i Kristinehamn. Han fick flera söner, varav Axel Viktor Nilsson (1881-1950) lär ha blivit bergsingenjör. Warnums bygdegårdsförening disponerar numera Torpåsens gamla skolhus.

2. Väse: Skogen under Hammar: Torparen Nils Larsson 30:-

Nils Larsson var född på Lövhöjden i Väse 23/3 1826. År 1884 bodde han mycket riktigt i en backstuga eller ett torp Skogen under säteriet Hammar i samma socken. Han dog 20/3 1892 i Helgetorp i Väse. Av hans fyra barn emigrerade två till USAmerika, vilket väl nästan var normalt från en svensk torpstuga under andra halvan av 1800-talet.

3. Ölme: Va Ullsjö: Backstugusittaren Sven Eriksson 35:-

Sven Eriksson finner vi inhyses i Västra Ulvsjö i Ölme, där han ock dog 8/6 1887. Husförhörlängder påstår att han var född 1822 i grannsocknen Väse, något jag inte lyckats verifiera. En son är först noterad som soldat med namnet Emil (Svensson) Lång. I följe bouppteckningen efter fadern hade han då avancerat till korpral och fått byta namn till Emil (Svensson) Öster (1849-1925), i tjänst för roten i Östervik, Varnum.

4. Ölme: Va Ullsjö: Backstugusittaren Erik Johansson 25:-

Ytterligare en backstusittare eller inhyses, nu med namnet Erik Johansson, har jag inte kunnat hitta varken i Västra eller Östra Ulvsjö i Ölme kring 1884. En av flera orsaker därtill kan kanske vara ett avskriftsfel som uppstått från ansökan till protokoll. Jämför nummer 18 nedan, där "skogvaktare" tycks ha lästs "skollärare", ord med delvis samma vokaler.

5 Vermskog: Näs. Ägaren Lars Olsson 25:-

Denne trädgårdsodlare var sannolikt ängsvaktarsonen Lars Olsson, född 22/2 1817 och död 23/8 1897 i Vermskog. Under hela sitt liv bodde han i byn Näs och benämndes skomakare i husförhörlängden 1881-85. Sonen Axel (Larsson) Hedvall (1870-1901) blev sergent.

6. Gåsborn: Elfsjohyttan f.d. Skollär. J. O. Hedberg 25:-

Folkskolläraren Jan Olof Hedberg föddes 24/9 1821 i Hedtjärn i Gåsborn, där fadern var gruvfogde. Sonen avlade examen i Stockholm

1849 och tjänstgjorde sedan fram till 1884 som ambulerande folkskollärare i Gåsborn, bosatt vid Älvsjöhyttan. När han pensionerades förärades han ett orgelharmonium tillverkat av Johan Petter Nyström (1839-1900) i Karlstad. Hedberg flyttade sedan till Lekaråsen i socknen, där han alltså kunde göra skäl för ortnamnet, om dess första led är "lekare", d v s 'spelman'. Enligt en annan tolkning ingår "lek" i betydelsen 'tjäderlek' i namnet. Hedberg avled 3/3 1907 på Lekaråsen. Han författade en läsvärd självbiografi och förde intressanta dagböcker, som publicerats med detaljerade kommentarer i Årsböcker i svensk undervisningshistoria 61, 1940. Se även P Räfs Orglar och organister i Karlstads stift ... 2007, s 234 f.

7. Botilsäter, Erserud, Hems-eg. Anders Andersson 25:-

Bonden Anders Andersson i Erserud, Botilsäter, var född 12/1 1825 i byn och dog där 2/2 1905. Hans son Olof Petter Andersson (1851-1926) verkade som folkskollärare i Gävle.

8. Bro, Sterserudstorp, Jordstorp: Arr. A. F. Ljungberg 25:-

Anders Fredrik (Persson) Ljungberg i Jordstorp, Bro, hade tidigare varit fältjägare. Han var född 4/11 1842 i Västerås, Ed, och son till en torpare. Tre söner utvandrade till Amerika, bl a Karl Johan Ljungberg (f 1865) som dessförinnan varit "Spel i nummer", d v s militärmusiker. År 1909 gav sig även fadern av till Amerika. I det nätåtkomliga Ortnamnsregistret finner man att Sterserudstorp eller Stirserudstorp är belagt redan på 1600-talet i Diarium Gyllenianum med skrivningen "Stersstorp".

9. Karlstad, Va Quarnberget No 3. Muraren Aug Sjögren 16:-

Muraren August Johan (Karlsson) Sjögren var bondson och smålänning,

född 18/1 1844 i byn Hölminge vid sjön Bolmen i Angelstad, Kronobergs län. Nu bodde han alltså på Västra Kvarnberget i Karlstad, gift 1869 med en kvinna från Nedre Ullerud. Hennes son Karl Leonard (Karlsson) Sjögren (1864-ca 1902) påstås ha blivit ingenjör, innan han utvandrade till Amerika 1891 och dog, eventuellt på Kuba. I äktenskapet fick Sjögren tre döttrar, som alla blev småskollärarinnor. Amalia Albertina Sjögren (f 1875) emigrerade till Amerika 1898, Emilia ("Milla") Elisabet Sjögren (1877-1958) gifte sig med löjtnanten Carl Nyrén (1874-1939) i Karlstad, och Hilma Augusta Sofia Sjögren (1881-1973) äktade överläraren Otto Hellgren*) (1861-1932) i Filipstad. Själv avled muraren Sjögren i Karlstad 3/10 1928. Han ligger begravd på Gamla kyrkogården i grav DII:57 tillsammans med hustrun, dottern Milla och svärsonen Nyrén, som även var tjänsteman vid Karlstads sparbank.

*) Hellgren gav 1905 ut första upplagan av den hart när klassiska Sånglekar från Nääs.

10. Karlstad, Lamberget, f.d. Tornvakt. And. Erikson 15:-

År 1884 titulerades Anders Eriksson tornväktarålderman, bosatt som kanske den förste på Lamberget i Karlstad. Husförhörlängder anger också att han var född i april 1809 i Grums, en uppgift jag inte lyckats finna i Grums ministerialbok. Avled gjorde han dock i Karlstad 4/2 1886. Sonen Carl Fredrik Andersson (1844-1923) var stadsbyggmästare i staden 1884-99. Läs om dem i Margareta Gullström-Linders trivsamt grundliga uppsats "Ett stycke Lamberghistoria" 2008, tillgänglig i Google! Hur långt fram i tiden Erikssons nattliga arbetsplats var det spartanskt möblerade tornrummet i domkyrkan, är okänt. Att hans halvdussin yngre kolleger avlönades av staden ända in på 1890-talet, upplyses vi om i Lars Nyströms Från borgarbrandkår

till yrkesbrandkår 1997 s 107. Tornväktarna var även poliser, får man veta i tredje delen av Karlstads stads historia. I hattmarkargesällen Per Eliassons (1870-1948) minnen, tryckta 1996 med titeln Trevåningen, hittar vi åtskilligt om Erikssons kollega tornväktaren Elias Andersson (1832-1891), t o m ett porträtt av honom som "den högst uppsatte i staden".

11. Gillberga: Vesteräng, Källås, Förpantns-inneh. O. Andersson 25:-

Dessa uppgifter leder till den gamle förpantningsägaren Olof Andersson på Västra Harängen under Källås i Gillberga. Detta under förutsättning att ingen nutida "knape" har en annan förklaring till protokollets "Vesteräng". Olof föddes 29/9 1805 i Skomperud i samma socken och dog på Källås 2/6 1891. Sockenboken I enens rike berättar att hans tre söner blev murare, och att den yngste Karl Olsson (1845-1926) övertog hemmanet.

12. Gillberga: Torp. Hemmansegaren Nils Nilsson 1 Silvermedalj

Hemmansägaren Nils Nilsson i Torp, Gillberga, var född 12/2 1829 i Backa i grannsocknen Långserud. Han flyttade tillbaka till Backa 1887 och avled där 17/6 1909. Av fyra söner kan nämnas Anders Gustaf Nilsson (1863-1929) som flyttade till jämtländska Bräcke.

13. Långserud: Ed, Nämndem. J. Jansson 1 Silvermedalj

Nämndemannen Jan Jansson i byn Ed i Långserud var torparson, född 27/2 1813 i Skåperud i Glava. Han dog på sin gård i Ed 19/10 1889. Hans barn tog sig namnet Edén, t ex Johan August Edén (1843-1898), som blev bokhållare i Göteborg, och Nils Edén (1850-1905), som ligger begravd i familjegraven på Långseruds kyrkogård.

14. Blomskog: Loffslund, Kronojäg. J. Aug. Söderquist 1 Silvermedalj

Västgöten Johan August Söderquist föddes 1/9 1844 i Erska, där hans far då var dräng vid Gräfsnäs slott. Johan August kom till Lofflund i Blomskog som kronojägare 1871. Han avled 1/6 1921 i Ale-Skövde strax norr om Lödöse i Götaälvdalen. Bland hans söner observeras tvillingarna Gunnar August Söderqvist (1879-1938) och Halvdan Emil Söderqvist (1879-1962).

15. Blomskog: Gustafsfors, Sundsbyn, Hems-eg: Nils Jonasson 1 Silvermedalj

Nils Jonasson ägde ett hemman i Sundsbyn, Blomskog. Han föddes 6/2 1840 och dog 29/8 1921 i Sundsbyn. Husförhörlängder omtalar att sonen David Nilsson (1878-1961) besökte Molkoms folkhögskola 1897, och att dottern Tora Nilsson (1886-1962) blev barnmorska.

16. Gräsmark, Krokbäcken, Trädgs-m. N. A. Löfquist 1 Silvermedalj

Skåningen Nils (Andreas) Löfqvist tycks framförallt ha försörjt sig som handlande i Krokbäcken och Norra Västerrottna i Gräsmark. Han var bondson och född 19/1 1824 i byn Åraslöv i Vinslöv sydost om Hässleholm. Då han dog ogift och utan bröstarvingar 21/1 1890 i Krokbäcken titulerades han dock trädgårdsmästare. Ty redan 1853 kom han från Bohuslän till Hammarsten i Grums och därifrån 1856 till Rottneros säteri i Sunne som trädgårdsmästare, innan han etablerade sig i Gräsmark som lanthandlare 1857. Bouppteckningen upprättad efter honom 1890 är följaktligen ganska omfattande. Under föremål av silver ser man först tre "Medaljer". Sedan hoppar vi till jordbruks- och trädgårdsprodukter och citerar utan att besvåra läsarna med kvantiteter och värdeangivelser "Enbär, Potäter, Morötter, Kålrotter,

Rättika, insaltade gurkor, d^e Skärbönor, Kålhufvud, Äpplen, Trädgårdsärter, Rödlök och Charlottenlök, Diverse trädgårdsfrön, Rajgräsfrön" samt "Dalierötter". Avslutningsvis: Boet uppgavs och undertecknades av Löfqvists hushållerska "Bettsy B. P. S. Bärson", vilket är uttytt sunnefödda och -döda Britta Persdotter eller Persson (1845-1905).

17. Karlanda, Bjärn: Unge Erik Elowson - Egare 1 Silvermedalj

I byn Bjärn i Karlanda fanns två bönder Erik Elofsson på 1880-talet. Den äldre av dem var född 1826 och den yngre 22/6 1829 i Vrångebol i Karlanda. När den senare avled 30/1 1897 i Bjärn 77 år gammal, benämndes han fortfarande "Unge Erik Elofsson". I hans bouppteckning är en "medalj" antecknad men tyvärr värderad tillsammans med andra föremål. Ende sonen Abel Eriks-son (1853-1926) förblev hela livet i Bjärn.

18. Lungsund: Näfverviken Skollär. Carl Alén 1 Silvermedalj

Carl Ahlén var skogvaktarson och född 9/2 1836 vid Dammhyttan i Färnebo socken nordost om Filipstad. Han var emellertid inte skollärare utan överskogvaktare. Från Näfverviken i Lungsund flyttade han 1886 inom socknen till Bjurbäckens gästgivargård. Där avled han 5/1 1912. Tre söner fick han. Alfred Ahlén (1869-1948) dog i Stockholm som handlande, Oskar Ahlén (1876-1952) avled i Filipstad och Axel Einar Ahlén (1879-1963) på "Skebohemmet" i Ununge socken i Roslagen.

19. Lungsund: Bjurbäcken: Skollärare O. G. Skarin 1 Silvermedalj

Olof Gustaf (Olsson) Skarin däremot var folkskollärare. Han var född torparson 25/1 1832 i Bergsjö i Varnum norr om Kristinehamn. Sin

lärarexamen avlade han i Karlstad 1856 och fick omgående tjänst vid Bjurbäckens skola i Lungsund, trots att han enligt en husförhörlängd var "ofärdig". Som hjälp i skolarbetet hade han kanske sin hustru, hyttskräddardottern Maria Bergström (1823-1894) från Kalhyttan i Färnebo väster om Filipstad. Hon titulerades nämligen "Skollärrinna" i Kungskogen i Lungsund innan hon äktade Skarin 1861. Skarin avled 20/9 1901 i Lungsund. I hans bouppteckning finner organologen en "påbörjad orgel" att jämföra med kollegan Hedbergs tramporgel i nummer 6 ovan. Av större intresse här är dock Skarins "potatis samt trädgårdsalster" värderade till åtta kronor. Dottern Anna Skarin (1862-1946) gifte sig med folkskolläraren Johan Samuel Hedén (1857-1923) i Skrikarhyttan, Vikers socken sydväst om Nora.

20 Lungsund: Bjurbäcken: Hems-eg. A. G. Österman 1 Silvermedalj

Någon hemmansägare Österman tycks inte finnas kring 1884 i Bjurbäcken, Lungsund. Vi nödgas välja mellan mjölnaren Anders Österman vid Bjurbäcks kvarn och skogvaktaren Anders Petter Österman på Ängtorp i Bjurbäcks rote. Mjölnaren Anders var skogvaktarson och född 19/11 1835 på Koltorp i Kroppa samt avled 23/12 1889 vid sin kvarn. Skogvaktaren och torparsonen Anders Petter föddes 19/5 1842 i Lungsund, där han dog 30/4 1919. Hans gravnummer på Lungsunds kyrkogård är 1B31.

21. Lungsund: Bjurbäcken: Arrendatorn Nils Larsson 1 Silvermedalj

Denne arrendator var sannolikt brukaren Nils Larsson i Västra Snårbotten i Lungsund vid sjön Stora Lungen. Ty byn hörde till Bjurbäcks bruk enligt Rosenbergs handlexikon 1883. Larsson föddes 28/9 1836 och dog 22/8 1907 i Snårbotten.

22. Eda, Öijenäs: Hemmanseg. A. J. Jansson 1 Silvermedalj

Någon självägande bonde Jansson i byn Öijenäs i Eda runt 1884 har jag inte lyckats hitta.

23. Kil (i Kil), Siggerud, f.d. Nmn.(?) Nils Jonsson

1 Silvermedalj

Nils Jonsson bodde en stor del av sitt liv i byn Siggerud i Stora Kil, där han dog 31/3 1906. Han var dock född i Gylterud i Nedre Ullerud 16/9 1834. Om han eventuellt varit nämndeman återstår att undersöka.

24. Kil (i Kil), Gunnarsby, Arrendator P. A. Norder

1 Bronsmedalj

Arrendatorn Per Adolf (Jonsson) Norder var född 17/6 1852 i Björud i Stora Kil. Nu var han bosatt i Gunnarsbyn i samma socken, men utvandrade till Amerika år 1909 och slog sig ner i Tacoma, Washington. Han lär ha avlidit 1948 i USA. I Stora Kils husförhörlängder är Norders barn noterade som odöpta. Bland dem märks Bonof Agaton Norder (1883-1933) och Fritiof Turanus Norder (1885-1904), som är ensamma om sina förnamn Bonof och Turanus i Sveriges dödbok 1901-2009. Namnen förekommer inte heller i Sveriges befolkning 1990. I Värmländsk kultur 2005(6) har Gunhild Hernström låtit trycka en trevlig och detaljrik presentation av Norder och ett av honom författat barndomsminne.

25. Nor: Åstorp: Skom: A. G. Lund 1 Bronsmedalj

Anders Gustaf Lund var skomakare i byn Åstorp i Nor och född 4/2 1830 på ett torp Stensrud i grannsocknen Segerstad. I 1894 års Adresskalender för Värmlands län står Lund alltså som skomakare i Nor. Han dog 12/7 1921 i socknen på ålderdomshemmet i Bårum.

26. Nordmark: Kassviken, Mur. N. M. Thomasson

1 Bronsmedalj

I Nordmarks husförhörlängder kring 1884 tituleras Nils Magnus Thomasson enbart undantagsägare, bosatt i Kassviken under Sandsjöhyttan. Han var torparson och född 19/9 1837 i Rämnen samt avled 3/3 1906 i Kassviken. Hans hustru födde honom ett dussin barn, t ex sonen Emil Nilsson (1877-1944) som tog sig namnet Järnfel(d)t, då han flyttade till Stockholm 1895.

27. Nykroppa: Vesterås, Skomak. Anders Jonsson

1 Bronsmedalj

Anders Jonsson verkade som skomakare vid Kroppa gruva under 1880-talet. Han tycks tidigare ha skadat sig som arbetare vid gruvan. Om torpet som hyste honom och hans andra hustru kallades Västerås, må hembygdsforskare undersöka. Född var han dock 13/12 1825 på Lövhöjdetorp i Väse. Han dog vid Kroppa gruva 7/4 1894. Emellertid skvallrar husförhörlängderna kring 1870 om att han blivit "Straffad för 1^{sta} resan Snatteri [18]52".

28. Tweta: Håfverud, Hemseg Sven Olsson 1 Bronsmedalj

Hemmansägaren Sven Olsson i byn Håfverud i Tweta var född 20/4 1811 på Torstenstorp i grannsocknen By. Han avled i Håfverud 4/12 1905. Hustrun Stina Kajsa Tallberg (1813-1893) födde tolv barn, varför det yngsta följaktligen döptes till *Tolv*ia Johanna (1858-1873).

29. Eskilsäter: Godås: Hemseg Johs Zander 1 Bronsmedalj

I byn Godås i Eskilsäter hittar vi Johannes Zander som hemmansägare under 1880-talet. Någon gång tidigare lär han ha arbetat som trädgårdsmästare på Värmlandsnäs. Född var han 7/11 1825 i Kalvhagen, Botilsäter, och dog gjorde han 3/1 1908 i Eskilsäter. Sonen Carl Johan Zander (f 1863)

emigrerade till Amerika 1882.

30. Ny i Näs, Sa Gunnarsrud: Forpantns-inh. Johs Tengberg 1 Bronsmedalj

Johannes Tengberg bodde inhyset i Södra Gunnarsrud i Södra Ny på Värmlandsnäs. Där avled han 17/12 1886. Enligt husförslängder var han född 1805 i Huggenäs. Av hans söner blev Emanuel (Johansson) Tengberg (f 1842) järnvägsarbetare i Göteborg och Karl (Johansson) Tengberg (1851-1909) spegelfabrikör i Kristinehamn.

Hushållningssällskap

Hushållningssällskapens historia sträcker sig tillbaka till slutet av 1700-talet.

Det första hushållningssällskapet bildades på Gotland 1791. Sedan år 1850 finns det Hushållningssällskap i alla landets län. Dess ursprungliga syfte var att stimulera till en ökad och rationell livsmedelsproduktion.

Senare breddades syftet väsentligt och innefattade en rad uppdrag för samhällets allmänna utveckling. Hushållningssällskapen var den första landsbygdsorganisationen och startade bland annat de första lantbrukskooperativa föreningarna.

Den gemensamma värdegrunden utgår från viljan att vårda och utveckla landsbygden och dess värden. Främst görs detta genom att utveckla och förmedla kunskaper till lantbrukare och andra företagare på landsbygden samt till deras avnämare.

Tillsammans är hushållningssällskapen 600 medarbetare och bedriver verksamhet i hela landet, ofta i nära samverkan med offentliga sektorn men också direkt till den enskilda företagaren. Hushållningssällskapen anlitas av såväl landsbygdsföretagare, högre utbildningar som myndigheter och Europeiska Unionens olika program.

Saxat från Wikipedia

Vad hände med Maria Augusta Jansdotter?

Av Petra Ewertz

En höstadag år 1864 den 28 september föddes en flicka som fick namnet Maria Augusta Jansdotter i den lilla socknen Sunnemo.

Hennes föräldrar var de kända nybyggarna Jan Larsson och Karin Jansdotter. Ett år innan hade paret fått en dotter som de hade gett samma namn som Maria, men som dog efter 18 dagar. Vem vet vad Maria tänkte om att få sitt namn efter sin döda syster. Hon själv var en av fyra systrar som överlevde till vuxen ålder. Hennes tre bröder dog som barn. Den ena drunknade vid 12 års ålder och de andra två dog som spädbarn.

Maria växte upp vid sjön Skängen som var en farlig sjö och när hon var 13 år drunknade Marias mor Karin med ett följe som var på väg till ett husförhör på andra sidan av sjön. Flera av nybyggarfamiljerna blev då moderslösa.

I bouppteckningen efter Karin kan man se att det var kaos i den lilla stugan hos familjen. I bouppteckningen får flera av barnen fel födelsedatum. I husförhöret ser man att det inte hinner gå ett år efter Karins död när Marias far gifte om sig med Stina Larsson år 1878.

Det man senare kan se om Marias liv i de olika husförhören är att hon får en oäkting när hon är 22 år med en Emil Nilsson. Han erkänner faderskapet för dottern Johanna Nilsson. 1891 flyttar Maria till Norra Råda och blir piga där. Här träffar hon den mycket äldre änklungen Jon Jonsson som hon får fyra barn med.

Den två första barnen föddes innan de gifte sig. Den förste sonen Johan Gottfrid Jonsson dog samma dag han föddes 1891 den 23 Augusti. Sedan fick de dottern Alma Natalia Jonsdotter född den 1893 den 17 juni.

Efter det att de hade gift sig fick de

en son 1897 den 28 mars som döptes till Anders Gustaf Jonsson och en dotter 1899 den 25 april Agda Kristina. Familjen bodde i Östra Skymnäs i Norra Råda.

1898 den 18 oktober dör Jon Jonsson och nu blir Maria änka samtidigt som hon är med barn och väntar Agda Kristina.

Vad man kan utläsa av husförhören så är hon en fattig änka och kallas för Jonssons änka. Maria håller sig i trakten runt Östra Skymnäs i Norra Råda. 1903 är hon på Åsen i Östra Skymnäs. 1904 den 1 juni får hon en son som ges namnet Janne Natanael Jonsson. Det står inte vem som är far till sonen.

I nästa husförhör är hon i Krakerud i Östra Skymnäs 1905. 1906 blir Maria dömd för stöld 25 april att hon skulle böta 75 kr. 1908 den 10 mars föder hon en dotter Signe Maria. Ingen far nämns här heller.

1909 hamnar hela familjen på Risäters ålderdomshem. Nu placeras Marias barn ut till olika fosterhem i Norra Råda. Maria själv blir kvar på hemmet, men vandrar iväg och föder sonen Wärner Valletin 1910 den 20 november i Karlstad vilken hon sedan tar med sig till Risäters ålderdomshem.

Det man kan läsa om Maria i församlingsboken är att ålderdomshemmet har svårt att hålla henne kvar där och att hon ger sig ut på vandringar. Sedan står det att hon får en flyttattest till Karlstad, men flyttar aldrig dit.

Hon blir kvar i Norra Råda på hemmet och Marias namn skrivs flera gånger och stryks på samma sida i församlingsboken.

Prästen tycks bli så förvirrad att Marias födelsedatum ändras plötsligt till 1864-11-20. Hon får samma månad och dag som sin yngste son

och hennes födelseort blir nu Norra Råda istället för Sunnemo. 1913 blir hennes yngste son fosterbarn hos en Bratt i Norra Råda.

1914 får Maria en flyttattest till Gävle. Det sista jag har hittat om henne i Norra Rådas församlingsbok är att hon ska ha blivit hushållerska åt en J. E Nordström i Gävle.

I Norra Rådas utflyttningsbok står det att hon flyttar till Gävle 1914 den 2 september. Då kallas hon Maria Augusta Jansson 1864 11 20 Norra Råda.

Nu uppstår problemen. Jag hittar inte Maria i Gävles inflyttningslängd, inte heller i dödböckerna i Gävle. Inte i vigsellängderna om hon kanske hade gifte om sig. Inte heller att hon skulle ha fått några fler barn. Hon tycks inte dyka upp i Norra Råda igen. Inte heller i Sunnemo. Hon finns inte med i Svergies dödbok.

Jag har sökt på hennes rätta födelsedatum och det andra födelsedatumet och provat med olika namn, Jansdotter, Jonsson och Jansson och Maria 1864, Maja 1864. Augusta 1864 osv

Jag vet inte vem denna J. E Nordström var som hon skulle vara hushållerska åt och inte heller vilka som var fäder till de tre sista barnen hon fick. Om det var samma man eller tre olika? Vart tog hon vägen? Vad hände med Maria Augusta Jansdotter? Jag och min make har forskat på henne i tre år nu,

Den sista ledtråden som vi fann i år var att hon skulle ha varit hushållerska hos denne J.E. Nordström. Stämmer detta?

Någon som vet eller kan ge något tips om hur vi får mysteriet löst?

Ring mig gärna på tel. nr. 0737-136905 eller mejla:

petra.ewertz@gmail.com

Runnsjön - som det var

Av Roland Kihlstadius

Som känt, kom i början av 1600-talet många av Värmlands avsidet liggande, dittills öde och obebodda utskogar, att befolkas av invandrade, uthålliga finländska kolonister. I flera generationer utförde de i det tysta ett omfattande, beundransvärt nyodlingsarbete i vanligen väglös vildmark. Åtskilliga av dessa anspråkslösa svedjenybyggen överfördes efter kort tid till hemman, med tanke på förhöjd skattebörd en måhända alltför snabb utveckling.

Ett flertal av dessa finnbyar är numera sedan länge övergivna och åter igenvuxna av grov skog. Av gammal bebyggelse, inägor, stigar och annat återstår i regel få synliga lämningar. Det känns tragiskt. Tiden har utplånat i stort allt.

Ett sådant exempel utgör Runnsjön i nuvarande Östmarks sn ingående i Torsby kommun i Fryksdalen. På 1880-talet, när häradet kartlades, hade Runnsjön fortfarande 7 bebyggda gårdar och 1 torp, utöver intilliggande Runnsjötorp. Arealen odlad jord under plog anges som 15,0 ha, gårdarnas bärkraft var därmed begränsad.

Den första bosättningen

De första ansatserna till finnbosättning vid Runnsjön skedde omkr år 1640 och den oansenliga odlingen infördes som skattenybygge i kronans jordebok första gången 1649. Redan året därpå blev det lilla torpet överfört till skattehemman om 1/4 mtl. Ortnamnet gavs efter den närliggande insjön, Runnsjön, belägen hela 358 m över havet och med avrinning åt SV till den större Södra Lekvattensjön. I Runnsjöns utlopp hade byborna anlagt en vattendriven husbehovskvarn. Vad förleden Runn- i sjönamnet betyder, är ej säkert utrett. Ordet är i varje fall svenskt, men syftar ej på att sjön skulle anses rund till formen.

Runnsjöns tidigaste odlingshistoria har närmare belysts ej minst av den framstående finnkulturkännaren, östmarksbördige fil dr Richard Broberg (1910-1988). Det är sålunda obehövligt att upprepa av honom lämnade fakta¹. Dock må erinras om ytterligare några av inledningsvis verksamma bebyggare i Runnsjön. Även kring dessa har framlagts en aktningssvård släktforskning. Här bör omnämnas den flitige Arvikaforskaren Jarl Ericson (E-n i det följande), som gett ut 3 illustrerade böcker med namn knutna till värmländska finnbygder². En ovärderlig information om den betydande finnvandringen till Fryksdalens vida ödeskogar återfinns i Gunnar Almqvists förnämliga dombokssammandrag gällande häradet åren 1602-1750 i fyra volymer.³

Unikt arkivfynd

En för personforskningen ytterst värdefull källskrift rörande Fryksdalen förblev dock länge helt okänd. I en lycklig stund fann värmlandshistorikern Peter Olausson i början av 2000-talet i Uppsala landsarkiv ett aktstycke av sällsynt dignitet. En originalhandling daterad den 16 sept 1674. Redan dess överskrift väcker spänning: "Förteckningh på alt Inhyssesfolk vthj Frykzdalen, både Baggar, Finnar och Swenske som hijt ifrån andre häraden kompne äro". Den upprättade, unika längden tjänade i samtiden säkerligen flera syften än att registrera oftast papperslösa yngre personer, derasandel jämte

noteringen att de vanligen saknade pass. Länsmyndigheten i Örebro, dit Värmland hörde, ville tydligen veta, vilka gränsbor man kunde betrakta som lojala och därmed användbara i "hemvärnet", om och när arvfunden Danmark-Norge slog till. Dessa fattiga från andra härader till Fryksdalen anlända personer var möjligen ej fullt etablerade, och kunde därmed i orostid lockas till fientligt överlöperi mot ersättning eller löfte om norskt beskydd mot brand och röveri. Handlingen från år 1674 har publicerats in extenso och fullödigt kommenterats av Gabriel Bladh och Peter Olausson⁴.

Rannsakingen 1674 inleds med Runnsjön. Här omtalas tre män:

Mattes Larsson, gift, "en vng karl, född thersammastädes, och sitter inhyses hoos sin fader der i Torpet i sin Rija".

Klemet Larsson, gift, "en vng karl, född thersammastädes och sitter inhyses hoos sin fader derpå torpet i en badstufua".

Erik Larsson, ogift, "en vng dräng, född thersammastädes, och är inhyses hoos sin fader i et torkhus för sigh". Det nyss sagda lämnar en rätt tydlig bild av livet i Runnsjön på 1670-t. Hemmavarande, noterade tre bröder bebor var sin åbyggnad på torpet och har tydligen egna hushåll.

Namnet på brödernas far framgår ej, men han sitter säkerligen med övriga familjen i en låg, trång stuga (pörte) om kanske ett rum. Av ovan omnämnd litteratur är känt, att fadern hette Lars Klemetsson /Porkka/ född omkr år 1610 och därmed 1674 så gammal, att han ur försvarssynpunkt

- 1 Richard Broberg, Finsk invandring till mellersta Sverige, 1988
- 2 Jarl Ericsson, Finnar i väst. 1990; Finnar i Gräsmark och Lekvattnet, 1993 samt Finnar i Östmark, Vitsand, Nyskoga, Södra och Norra Finnskoga, 1996
- 3 Gunnar Almqvist, Sammandrag av Fryksdals härads Domböcker 1602 - 1750, 4 volymer, 1987 - 2006

- 4 Gabriel Bladh och Peter Olausson, "Vandrat hit som andra finnar att söka sin föda" om rannsakingens längder över inhysesfolket i Fryksdalen 1674. Karlstad University Studies 2004:38, Karlstad

saknar intresse. Lars' hustru förblir okänd.

Efterföljande generationer

E-n gav ut sin bok "Finnar i Östmark, Vitsand, Nyskoga, Södra och Norra Finnskoga" 322 år senare än arkivfyndet från 1674. Det är en märklig händelse, att både rannsakingen och E-n inleder med just Runnsjösläkten - varandra säkert ovetande. Dombok från hösttinget (ht) 1688 utvisar, att Lars Klemetsson med hustrun haft 11 till vuxen ålder komna barn. E-n har förmått hitta namnen på nästan alla, i sej en bedrift. Syskonskaran är därtill tveklöst rätt könsbestämd. Det handlar om 7 bröder och 4 systrar. Dombokens tunga utsaga stöds även även matematiskt. Om varje systerlott ges värdet 1 och den dubbel större brors-lotten 2, blir uträkningen: $7 \times 2 + 4 \times 1 = 18$. Tidens

Runnsjöarv utgör tydligen summa 18 jordlotter. En av Lars Klemetssons sju söner, Lars Larsson /Porkka/, är gift med (g m) Elin Israelsdtr. Vid ht 1688-65 uppges änkan Elin inneha $1/3 + 1/18$ i halva Runnsjön, dvs $6/18 + 1/18 = 7/18$. Elin får nu löfte, att lösa så mycket ytterligare jord, att hon och hennes barn kommer till full hälft av hemmanet, således $9/18$. För Elin fattas $2/18$, dvs en brorslott i hälften.

Andra hälften av Runnsjön, $1/8$ mtl, ägs samtidigt av änkan Elins 3 svågrar och 3 svägerskor. Svågrar är bröderna Örjan, Hans och Mattes Larssöner. Med den sistsagde har vi gjort bekantskap. Han omtalas i längden 1674 och har nu, 1688, en vuxen son Lars Mattesson. Lars Larsson g m Elin har alltså löst ut de båda bröderna Klemet och Erik, vilka 1674 sitter i Runnsjön.

Med hänvisning till det sagda, är det alltså troligt, att Runnsjön redan 1674

uppdelats i två hemmanshälfter. Den ena, äldre, äger fadern Lars Klemetsson /Porkka/, trol son till d ä Klemet /Larsson?/, den andra har övertagits av Lars' barn, som deltagit i yngre odlingar. Av barnen blir två söner efter utlösen av syskon ägare till var sin hemmansdel, dels Örjan Larsson (död 1718, 65 år) g m Brita Bertilsdtr från N Lekvattnet, och dels nämnde Lars Larsson och Elin Israelsdtr.

Släkten i Runnsjön har ekonomiska problem att behålla hela hemmanet.

Del av Häradsekonomska kartan. Bladnamn: Lekvattnet

Örjans hälft har på 1690-talet köpts av - snart framlidne - Lars Jonsson i Smedserud, Fryksände sn, en avsöndring från bolbyn Rådom. Köpeskillingen är 30 rdr. Nye ägaren Lars Jonsson lämnas uppbud första gången vid vårtinget (vt) 1693-86. En son till Lars i Smedserud, soldaten Per Larsson, antagligen måg i Runnsjön, är mantalsförd där 1699. Soldaten sitter ej säker. Enl vt 1699-4 är Per i tvist med Örjan Larsson /Porkka/ om besittningsrätten. Den sistnämnde har bekymmersam ekonomi och "tigger" 1698. Konflikter inom släkten förorsakar, att Runnsjön enl mtl år 1700 kortvarigt står öde, dvs brukas men är antagligen ej bebott.

Nya ägare väntar. Av vt 1701-95 framgår, att finnen Anders Olofsson /Moilainen/ utom börd köpt halva Runnsjön för 33 rdr av Olof Larsson därstädes. Olof är son till framlidne Lars i Smedserud. Olofs mor, Karin

Nilsdtr, har lämnat sitt samtycke till försäljningen. Det är således Örjan Larssons /Porkka/ tidigare brukade hemmanshälft en ny släkt Moilainen nu tagit över. Därmed stabiliseras ägarsituationen för hemmansdelen.

Anders Olofsson följs av sin son, nämndemannen i Fryksdals hd (ht 1721-vt 1727) Olof Andersson * ca 1682, död 1758 g 1709 m Marit Johansdtr från N:a Lekvattnet. I dopbok - t ex 1709 10/7 - uppges Olofs hustru felaktigt heta Annika Henriksdtr, så-

lunda ett misstag vilket E-n ej observerat. Paret får 8 kända barn, varav två söner närmast tar över Runnsjön. Dels Henrik Olofsson * 1712 g 1738 m Brita Persdtr * 1715 i N:a Lekvattnet, en dtr t Per Mickelsson och Anna Jakobsdtr och dels Anders Olofsson * 1716 g 1745 m Annika Eriksdtr * 1723 i Tväråna, en dtr till Erik Olofsson och Gertrud Mårtensdtr.

Det fanns en yngre Olof Andersson i Runnsjön, som blev en av den visionäre legendaren

C A Gottlunds främsta bundsförvant. (Om detta har Anders Mattsson utförligt berättat i sin mäktiga bok Övre Fryksdalen, 1998.)

Den andra hemmanshälften i Runnsjön, som Lars Larsson /Porkka/ och hans hustru Elin ägt, har i 1700-talets inledning övertagits av Lars' brorson, Johan (Jan) Klemetsson * ca 1670, död 1724. Denne var son till den i längden 1674 omnämnde då gifte Klemet Larsson d y.

Johan gifte sig 2ggr. E-n nämner två av hans barn - Elisabet och Johan - men det fanns troligen ytterligare en son och en dtr, nämligen Olof Johansson * ca 1691 g 1712 m Marit Mattesdtr i N:a Lekvattnet. De fick 7 barn.

Helga Johansdtr * ca 1701 g ca 1724 m Anders Engelbrektsson. De fick en son.

Även en son till Lars Larsson och Elin brukar jord i Runnsjön; Johan (Jan) Larsson g 1720 m Kerstin Johansdtr. De fick 5 barn. Ytterligare två jordägare - de är fler samtida - kan tillfogas
 Mattes "Pulkan" eller Mattes Mickelsson /Pulkinen/, *ca 1691, gift 1715 med Valborg Örjansdtr , *ca 1693, en dotter till ovannämnde Örjan Larsson och Brita Bertilsdtr.

Deras dtr Marit Mattesdtr * 1718 g 1751 m Erik Johansson.
 Mattes Mickelsson * ca 1697 - som E-n för till släkten Kähköinen, vilket är tveksamt. I Runnsjön nämns visserligen en Mattes "Kiecken" enl mtl 1701-04, men denne är äldre och kan därmed ej identifieras med ovannämnde Mattes * i sent 1600-t. Han figurerar för övrigt vid ht 1721-6 under benämningen finndräng, dvs

är ogift. Sommaren 1720 har Mattes Mickelsson avlat barn i Norge med löskonan Sara Eriksdtr fr Oyeren i Berge sn. Paret gifter sig 1721 och får ytterligare 5 barn alla födda i Runnsjön. Vid ett doptillfälle kallas fadern Mattes "Burk" (1729), d v s må ha tillhört släkten Porkka.

Släktforskningens dag

Årets upplaga av släktforskningens dag var den sjätte i ordningen. Idén med att ordna en särskild dag för släktforskning sjuksattes 2006 på initiativ av Sveriges släktforskarförbund. Tanken bakom detta var att finna en form för att fånga upp det ökande intresset för släktforskning. Gensvaret blev genast mycket stort över hela landet. Sedan dess har detta inslag blivit en självklar del i föreningarnas programverksamhet i mitten av mars månad varje år.

I Värmland (Karlstad) har besöksantalet under åren varierat mellan 100 till 350 personer. Inför planeringen av årets "dag" beslöt styrelsen att kontakta våra nyetablerade lokalgrupper och efterhöra deras intresse av att på sina respektive orter arrangera en

släktforskningens dag. Samtliga tyckte att detta var ett utmärkt förslag. Vid ett uppföljningsmöte kunde vi notera att utfallet varierade från bra till väldigt bra. Och som någon konstaterade; det får inte komma för många, för då hinner man ju inte hjälpa alla. På de flesta orterna utnyttjades bibliotekens lokaler med deras datorer och släktforskningsprogram. I Arvika och Karlstad blev aktiviteten också uppmärksammas i lokalpressen. Totalt var det uppskattningsvis 350 – 400 personer som besökte oss den här dagen. Fördelningen på de olika orterna var följande: Arvika 30-35, Bäckhammar 15-20, Grums 50-75, Hagfors ca 20, Karlstad ca 100, Kristinehamn ca 100, Sunne ca 20 och slutligen Säffle ca 20.

Åke Hörnqvist

Som vanligt hög aktivitet i "stora salen" på VärmlandsArkiv.

Dagen i Kristinehamn

På Biblioteket i Kristinehamn var vi fyra personer från föreningens Kristinehamnsgrupp, som fanns till hands och hjälpte till. Biblioteket var välbesökt med c:a 100 personer, som hade frågor av olika slag.

De började med: Kan jag få fråga en sak? Sedan varierade frågorna från: Jag vill ha tag i en soldat! Jag vill veta något om min morfar! Jag vet att jag har ett halvsyskon, kanske jag har fler, hur får jag tag på dem? Hur skall jag börja min släktforskning, finns det kurser eller annan utbildning.

Kl 13.00 pratade Caspar Jonsson om hur han började forska. Eftersom han hade kända anor, så hittade han dem i olika böcker och kunde sedan kolla upp riktigheten.

Efter honom skulle jag (Gunnel Larsson) berätta hur man börjar forska och det var inte lätt, efter Caspar's anförande. Jag är av torparsläkter från Värmland, men har också anor från finska invandringen på 1600-talet. Efter att ha börjat med min farmor, så kom jag på att jag skulle utgå från mina barnbarn, vilket gör att jag breder ut mig över Sverige.

Senare på dagen hade Kristinehamnsgruppen öppet hus i Bäckhammars Folkets Hus. Dit kom ett fåtal personer, men de två från gruppen som var där, fick mycket intressanta frågor, vilka gav djupgående diskussioner. Summerat så hade vi en väldigt bra dag.

Gunnel Larsson

Ordföranden har ordet

Ännu ett årsmöte är avklarat och styrelsen fick förnyat förtroende, vilket vi tackar för.

Ny som ledamot i styrelsen är Thore Jansson från Rottneros, som vi hälsar välkommen. Thore efterträder Per Magnusson, som vi tackar för den tid han medverkat.

Kurt Eriksson, Kristinehamn har tagit över som vice ordförande efter Jens-Åke Nilsson, som nu får mer tid som kassör och medlemsansvarig.

Arbetet med "Nya" VKBR (Värmlands kyrkboksregister) pågår. Vi hoppas på att kunna presentera cirka 40 församlingar födde, vigde och döda på CD-skivan under Släktforskar dagarna i Norrköping 26- 28 augusti. Där kommer vi som vanligt att medverka med ett bokbord.

En bussresa kommer – precis som de senaste åren - att genomföras med avresa från Karlstad under lördag morgon och åter samma dag.

Du kan läsa mer om släktforskar dagarna på adress www.sfd2011.se

Som ni kanske vet har vi släktforskar grupper i Säffle, Grums, Arvika, Sunne och Kristinehamn och i november startades Hagforsgruppen upp.

Under Släktforskningens dag den 19 mars i år var det verksamhet på alla platser.

Mer om detta hittar du på vidstående sida.

Medlemsantalet i föreningen ökar och vi är i skrivande stund cirka 1350 medlemmar. Intresset för släktforskning bara ökar. Vi är därmed en av de större föreningarna, om vi räknar bort de rikstäckande. Även deltagandet i vår programverksamhet ökar, dels i Karlstad och dels i de andra grupperna, inte minst verksamheten med "daglediga" när vi allt som oftast fyller den stora Almqvistsalen på Arkivcentrum.

Verksamheten i sommar börjar med Edebymarten den 4 juni. Vi kommer sedan att vara med på Klarhölja i Norra Råda, Teknikdagen i Rudskoga, Halvardsstugan i Norra Finnskoga, Gammelvala i Brunskog, Sunne kulturvecka, Höstmarknaden i Ransäter och avslutar med Skördefesten 3-4 september på Värmlandsnäs.

Mer om respektive verksamhet kan du läsa på vår hemsida www.genealogi.se/varmland.

Kurt Eriksson deltog under mars i ett möte med Samverkan Bergslagsrötter,

som han upplevde mycket positivt. Styrelsen har därefter beslutat att vi skall medverka tillsammans med de andra föreningarna i detta projekt.

Om detta kan du läsa mer på www.genealogi.se/bergslagen

Programgruppen är i full gång med planering av höstens aktiviteter. Programmet börjar den 15 september, första träffen för daglediga är den 26 september, klart är bl a att Helena Røjder från Värmlands Museum – hon är förresten också en av våra medlemmar – kommer och berättar om seder och bruk kring dop, bröllop och begravningar, tider och programpunkter kan du se längre fram på hemsidan.

Har du någon idé på programpunkt så hör gärna av dig till någon i programgruppen eller styrelsen!

Ha nu en riktigt skön sommar – kanske med någon "släktaktivitet" i form av släktträff eller kanske en resa i någon förfaders spår – som du kan delge oss andra under hösten, om inte annat kan du skicka till redaktören Åke Hörnqvist om du har någon bra artikel för VärmlandsAnor!

Hans Olsson

Ny i styrelsen

Thore Jansson

Född 1950 och uppvuxen i Rottneros.

Efter gymnasiala studier på korrespondensgymnasium i Sunne, gick jag en postgymnasial ekonomisk utbildning med inriktning på databehandling i Örebro. Sedan blev det militärtjänst på I2 i Karlstad och där var min plutonchef en viss sergeant Olsson, numera ordförande i Värmlands släktforskarförening.

Min yrkesbana kom att starta på Sunne Gummifabrik 1971 och efter 18 år där i diverse befattningar blev det Karlstad och MPS & Partner som

arbetsgivare. De senaste 8 åren har jag varit min egen arbetsgivare i det egna bolaget Future Consulting.

Släktforskning kom jag i kontakt med för c:a 2 år sedan och efter detta har intresset bara ökat.

Mina anor har jag på fars sida i Sunne och Gettjärnstrakten. På mors sida rör det sig om strax öster om Sunne, Torsberg, Gullsby och längre tillbaks till Lysvik.

Idrott har alltid varit mitt stora fritidsintresse och jag är sedan 2003 styrelseledamot i Värmlands Fotbollförbund.

Värmlands Släktforskarförening

Nya medlemsnummer f.o.m. nr: 2250 2011-05-05

Ort	Medlem	Ort	Medlem	Ort	Medlem
Angered	Nyström, Helena	Helsingborg	Ahlström, Gunnar	Lessbo	Hellqvist, Bernt
Arvika	Byholm, Anne-Marie	Karlskoga	Magnusson, Pia	Långshyttan	Klaxman, Arnold
	Eriksson, Elvi	Karlstad	Andersson, Kent	Molkom	Svensson, Lisbeth
	Everskog, Christer		Andersson, Regina	Mullsjö	Ytterberg, Christer
Borgvik	Persson, Harald		Andreasson, Birgit	Munkfors	Hemmingberg, Berith
	Broman, Berit		Anlén, Gunilla	Ransäter	Forslund, Urban
	Hedberg, Hans		Axelson Persson, Gunilla	Segmon	Sturesson, Arne
Bro	Jansson, Jan-Eric		Birath, Karin		Sturesson, Birgit
Edsvalla	Andersson, Siri		Björkman, Eva	Skoghall	Alfredsson, Göran
	Jensen, Charlotte		der Nederlanden, Kurt		Edwinsson, Lena
Ekshärad	Larsson, Leili		Hjalmarsson, Gunnel		
	Wåhlén, Christina		Larsson Spaander, Maud		
Grums	Andersson, Solveig		Lindén, Ulf		
	Asker, Inga		Lundberg, Anna-Greta		
	Bengtsson, Nalle		Månsson, Anita		
	Edström, Siv		Nilsson, Olle	Slottsbron	Karlsson, Olle
	Jansson, Ilona		Nilsson, Per-Inge		Kaukerat, Gerhard
	Jansson, Karl-Erik		Rotebrink, Toini		Magnusson, Roger
	Jansson, Kjell Åke		Sallnäs, Britta		Wahlström, Kerstin
	Larsson, Ingegärd		Sallnäs, Åke	Sollentuna	Weinesjö, Weine
	Lindner, Maj-Britt		Strandgren, Åsa	Storfors	Viberg, Birgitta
	Magnusson, Bitte		Wallin, Per-Olof	Sunne	Bergfeldt, Lena
	Magnusson, Lars	Kil	Winberg, Inger		Björkman Sandqvist, Christel
	Norberg, Kerstin		Åkerlund, Marianne		Persson, Berit
	Nordén, Lena	Kinna		Vålberg	Andersson, Majlis
	Nordin, Lennart				Portfält, Lena
	Norström, Eva			Väse	Sjöstedt, Bo
	Persson, Anita	Klässbol	Forsberg, Maud	Västerhaninge	Lind, Margaretha
Gunnarskog	Lugne, Mats	Kristinehamn	Andersson, Barbro	Äppelbo	Tällberg, Monika
Göteborg	Engström, Britt Marie		Andersson, Olof	Östra Ämtervik	Jansson, Allan
	Isemo, Alf		Bergstrand, Rolf		Jörstad, Daniel
Hagfors	Berglund, Märtha		Borgsten, Jan-Erik		Jörstad, Pernilla
	Lundberg, Anita		Johansson, Björn		
	Sjöstedt, Barbro		Johansson, Gunnel		
Halden, Norge	Kvitnes, Ottar		Jonsson, Belinda		
Hammarö	Gustafsson, Lotta		Kruckenberget, Bertil		
	Zetterberg, Bertil		Malmqvist, Regina		
			Skeppstedt, Carina		
			Ullenius, Per		
			Åslund, Rainer		

Resandefolket

Säffle gästades nyligen av Bo Hazell som presenterade sin uppmärksammade bok, Resandefolket. Det var bl.a. Säffle Släktforskarförening som bjudit in till föredrag i Silvénka villan i Säffle. Kvällen bjöd på en berättelse om resandefolkets härkomst, språk, kultur, yrken samt traditioner.

De kallades tattare, skojare, tavringer eller knävlingar. De var samhällets mest föraktade grupp och bilden av dem var klar hos gemene man: mörkhyade, svarthåriga människor som drog omkring på vägarna och dök upp på hästmarknader och tivolin. De sålde dukar, vispar och klockor. Och så stal de, sa man, och slogs med kniv.

På 1970-talet försvann de plötsligt. Forskare menade att de upplöstes som grupp när samhället förändrades. Men än finns de kvar, mitt ibland oss, minst 15-25 000 personer. De kallar sig resande, har vanliga svenska namn och

bor i vanliga lägenheter och hus. Fast de har ett eget språk, svensk rommani, och en egen kultur. Men bara när de är tillsammans.

Resandeidentiteten är för många en väl dold hemlighet. Och räds-lan saknar inte skäl. På 1920- och 30-talen talades det om utrotning av tattarna. Med steriliseringar försökte man medvetet decimera deras antal. I Jönköping genomfördes 1948 en regelrätt etnisk rensning. Om allt detta tiger vi fortfarande.

Bo Hazells Resandefolket – från tattare till traveller, (Ordfront förlag, 400 sidor), är den första breda skildringen av detta folk där de resande själva kommer till tals. Arrangör av föredraget i Säffle var Vuxenskolan, Säffle Hembygdsförening, Kulturnämnden och Säffle Släktforskarförening.

Sven Åkerblom

K-G Lindgren tackar Bo Hazell för ett intressant föredrag.
Foto: Sven Åkerblom

Gunnar hedrad

Gunnar Jonsson - "Kilagenealogen"

Styrelsen för Sveriges Släktforskarförbund har beslutat att tilldela Gunnar Jonsson förbundets hedersdiplom "för mångårig gärning och stora insatser inom släktforskningen". Till grund för detta beslut ligger hans gedigna arbete till fromma för värmländsk släktforskning. Gunnars meritlista är ovanligt lång. Av utrymmesskäl begränsar jag mig till att notera de allra tyngsta.

Som redaktör för Värmlandsrötter har han utvecklat vår hemsida till den mest innehållsrika inom den svenska släktforskarvärlden. Helt unikt är innehållet på alla sockensidorna.

Han har också sammanställt två ortsregister, ett för Värmland och ett för Dalsland. Gunnar har också varit den sammanhållande länken i arbetet med alla register över födde, vigde och döde i Värmland.

Som en liten extra krydda kan nämnas att Gunnar varit sekreterare i vår förening sedan 1993.

Vid föreningens styrelsemöte i maj uppmärksammades utmärkelsen med att vår nästan "20-åriga" f.d. ordförande, Lars Gunnar Sander, överlämnade ett fång blommor. Det formella överlämnandet av priset kommer att ske på förbundets jubileumsmiddag i Norrköping den 27/8.

Åke Hörnqvist

HÖSTENS PRO

Arvika

Tredje tisdagen varje månad, september-december, mellan kl 15 och 18 finns en erfaren släktforskare på plats i biblioteket. Alla aktiviteter sker på Arvika bibliotek

Gruppen träffas den första måndagen i varje månad
dvs 5/9, 3/10, 7/11 och 5/12 mellan 17 och 19. I skrivande stund är innehållet inte klart i alla delar.

Grums

Lördag 6 aug

Vi besöker Melleruds Museum & Släktforskararkiv samt Sunnamo Marknad. Tidpunkten för avresan meddelas senare på vår flik under Värmlandsrötter.

Tisdag 16 aug 18 00

Kyrkogårdsvandring på Eds kyrkogård, ciceron Kjell Andersson

Tisdag 20 sept. 18.30

Gruvöns bildarkiv presenteras. Dessutom berättar

Olle Karlsson om gamla Grums. Plats Grums bibliotek

Resten av hösten presenteras på Värmlandsrötter samt i nästa nummer av denna tidning.

Karlstad

Alla aktiviteter sker på Arkivcentrum, vån. 7.

Forskarjour på Arkivcentrum varje torsdag kl 16 00 – 19 00 under perioden 15 sept. till 15 maj.

Torsdag 15 sept.

Inrikes pass, Hans Hammar från Genealogiska Samfundet besöker oss.

Måndag 26 sept.
Kl 14

Utflykt till bevaringsplatsen Trossnäs, Olle Nilsson guidar

Torsdag 13 okt.
Kl 18 30

Gruvhanteringen i Nordmark och människornas levnadsförhållanden.

Per Brattén från Nordmarks Gruvmuseum berättar

Måndag 24 okt.
Kl 14.00

Medlemmar berättar om sin forskning (preliminärt)

Torsdag 10 nov.
Kl 18.30

Svedjefinnar, Kerstin Berggren från Finnkulturcentrum berättar

Måndag 21 nov.
Kl 14.00

Program ej fastställt

Torsdag 8 dec.
Kl 18.30

Dop, bröllop och begravning i forna tider. Helena Røjder från Värmlands Museum berättar.

PROGRAM 2011

Kristinehamn

Första tisdagen i varje månad, oktober – december, mellan 14 till 17 finns en erfaren släktforskare på plats i biblioteket.

Övriga programpunkter:

Torsdag 13 okt. 19.00 Att forska i föreningsarkiven – Berith Sande från
Folkrörelsernas arkiv informerar.

Onsdag 9 nov. 19.00 Vad berättar kartorna, Morgan Nyberg

Onsdag 14 dec. 19.00 Anbytarkväll

Alla aktiviteter på Kristinehamns bibliotek en trappa upp

Sunne

Släktforskarhjälp på biblioteket, torsdagar 8/9, 13/10 och 10/11 mellan kl 13 och 17 samt
lördagar 24/9, 29/10 och 26/11 mellan kl 11 och 14.

Övriga programpunkter:

Torsdag 8 sept. 17.00 Föredrag om emigranter.

Torsdag 13 okt. 17.00 Folkliv på östra sidan Sunne.

Torsdag 10 nov. 19.00 Sunne bildarkiv

Lördag 12 nov. 11.00 Arkivens dag

Plats är alltid biblioteket i Sunne utom Sunne Bildarkiv som är på Anneforsskolan vid
hembydsgården.

Säffle

Släktforskarhjälp på biblioteket, torsdagar 8/9, 13/10 och 10/11 mellan kl 13 och 17 samt
lördagar 24/9, 29/10 och 26/11 mellan kl 11 och 14.

Övriga programpunkter:

Torsdag 8 sept. 17.00 Föredrag om emigranter.

Torsdag 13 okt. 17.00 Folkliv på östra sidan Sunne.

Torsdag 10 nov. 19.00 Sunne bildarkiv

Lördag 12 nov. 11.00 Arkivens dag

Plats är alltid biblioteket i Sunne utom Sunne Bildarkiv som är på Anneforsskolan vid
hembydsgården.

Senaste nytt hittar du under ”Kalender” på

VÄRMLANDSRÖTTER
www.genealogi.se/varmland/

Bertil Olsson – Bondeminnen, mina och andras i Mellerudstorp.

164 sidor, inbunden, illustrerad.
Eget förlag 2010. ISBN 978-91-978156-3-5.

Pris 200 kr. Kan beställas hos
författaren på tfn 054-539121

Författaren, som är mångårig medlem i Värmlands Släktforskarförening, har varit verksam som lantbrukare på Gustavsbergs gård i Nors socken.

Lustigt nog så definierar inte författaren inledningsvis begreppet Mellerudstorp.

Det är först inuti texten om mjölkproduktion på sidan 8 som den med trakten obekante läsaren får veta att Mellerudstorp är samlingsnamnet för 21 gårdar belägna i ett område några kilometer öster om Edsvalla tätort. Och en av dessa gårdar är det ovan nämnda Gustavsberg.

Alla släktforskare torde väl ha övervägande bönder bland sina anfäder.

Men i och med industrialiseringen så får man vanligtvis gå tillbaka, som i recensentens fall tre generationer, innan man träffar på en genuin lantbrukare bland sina anfäder.

De flesta har väl därför tappat kontakten med modernäringen och hur vardagslivet ter sig för dess utövare. Ur den synvinkeln utgör den här boken en intressant och nyttig läsning.

På de bondgårdar i gamla tider, som vi släktforskare lär känna i vår forskning, vimlar det av folk förutom bonden och hans hustru.

Det är söner, döttrar, mågar, svärdöttrar, drängar, pigor och diverse hjon av olika slag. I dag är det väl oftast bara ägaren och hans hustru som sköter gården, möjligen med någon inhyrd hjälp i skördetider. Det här har möjlighjorts tack vara mekaniseringen av lantbruket, som Bertil Olsson beskriver på ett talande sätt.

Man inser vid läsningen att dagens lantbrukare måste vara något av en tusenkonstnär och tekniskt snille för att klara av alla traktorer, skördetröskor mm där en viss underjordisk potentat städigt ser till att dessa krånglar och går sönder.

Och man undrar hur bönderna orkar med alla ombyggnader, nyinstallationer och omläggningar av produkti-
onen som Bertil skildrar?

Av speciellt intresse för släktforskare, som har sina anor i denna trakt, är beskrivningarna av de olika gårdarna.

Här anges ägare, areal, jordart samt när gården kom i respektive släkts ägo. Dessutom visas ett foto av man-
gårdsbyggnaden. De flesta gårdarna har kommit i ägarens eller dennes släkts ägo i ganska sen tid.

Två gårdar, Humletorp och Lilla Skane, uppges dock vara släktgårdar sedan 1700-talet. I övrigt är det utvecklingen under 1900-talet som skildras ur många olika aspekter. Det är alltifrån kommunikationer till händelser under andra världskriget, böndernas intresseorganisationer och livets högtider

Bertil Olsson skriver lätt och ledigt.

Man börjar till exempel att läsa ett avsnitt i boken med tanken att det här kan jag nog hoppa över, men till sin egen förvåning finner man att man fångats av texten och läst det hela till slutet.

Inte minst det rikhaltiga bildmaterialet gör boken lättläst och intressant. Det vimlar av folk på trakten sida upp och sida ner, men tyvärr saknas ett personregister.

Det behöver väl inte sägas, men den som har sina rötter i den här trakten bör naturligtvis skaffa den här boken. Men även den som är allmänt intresserad av lantbruk torde gissningsvis ha ett och annat att hämta här.

Lars Gunnar Sander

Läsapparat

Vår medlem Ann-Marie Svensson har haft stor vårstädning. Hon har då beslutat sig för att skänka bort sin läsapparat. Den är av märket Canon Fiche Reader.

Den kan avhämtas i Fogdhyttan, Abborrbo 1 utanför Filipstad.

Är du intresserad, kan du kontakta Ann-Marie på tel. nr 0590-50287 eller e-post: abborrbo@gmail.com

Svensk-norsk konferens

Den 8 - 9 oktober kommer det att arrangeras en svensk-norsk konferens i Karlstad.

Genom samarbete mellan Sveriges Släktforskarförbund – DIS Norge – Värmlands Släktforskarförening och, inte minst, Sverige Amerika Centret blir det en helg med mycket spännande delar. Föreläsare från både Sverige och Norge kommer att delta.

Arbetsnamnet på konferensen är

”Svensk-norskt släktforskmöte – Skjulte skatter i arkivene”

Möjligheter till egen forskning i Sverige Amerika Centrets stora bibliotek mm kommer att erbjudas i samband med konferensen.

Mer om program, tider, praktiska detaljer osv. kommer under våren/sommaren att presenteras på vår hemsida: www.genealogi.se/varmland

Ur andra medlemsblad

Värmlänningar

Boden-Anan 2011:1 (Boden Överluleå ForskarFörening)
Johan Fritiof Enboms antavla: bl a Carl Persson född 1766 i Järpliden, Dalby och död 1828 i Eriksberg, Nederluleå.

Boden-Anan 2011:2 (Boden Överluleå ForskarFörening)
Stina Aronsson av *Leif Larsson*: Författarinnan var uä dotter till biskop Olof Bergqvist i Luleå. Antavlan visar förfäder i Brunskog och Arvika.

Dis-Play 2011:1 (DIS-Öst)
Fejder i Värmland av *Eivor Plantin*.

Medlemsblad 2011:2
(Nordanstigs Bygd och Släktband)
Släktens krokiga väg från Lysvik år 1882 av *Gertrud Gross*. Då Stocka endast bestod av två gårdar av *Belund*: klamparen Per Olsson Höglund, född 1844 i Gräsmark bosatte sig i Stockaviken, Harmånger.

Runslingen 2011:1 (Upplands Släktforskarförening)
Ett gammalt ateljéfoto berättar av *Lennart Alvebris*: bl a nämns Greta Lisa Nilsdotter från By socken 1860.

Slaekt & Slegt 2011:1 (Solör Slekthistorielag)
Möllere på Tjura av *Erik Kvesetberg*: Antavla för Sven Bengtsson född 1824 i Boda. Efterlysning avseende Kuosmainen och Muhoinen i Aspberget och Norra Finnskoga.

Släktforskaren 2011:1
(Helsingfors Släktforskare r.f.)
Antavla för Stephan Hjalmar Idman: bl a Mathias Kruse född 1760 i Filipstad.

Släkthistoriskt Forum 2011:1
(Sveriges Släktforskarförbund)
Seminariet som blivit Värmlands arkivcentrum av *Peter Pettersson*.

Tunarötter 2011:2 (Föreningen Släkt och Bygd i Borlänge)
Inte alla åkte västerut av *Peter Niwong*: om smederna från Degerfors vid järnbruken i Uralbergen.

Uddevalla-Bladet 2011:2
(Uddevalla Släktforskare)
Emma Charlotta Stenborgs liv av *Lennart Melin*: bl a nämns Johan August Gyllenspetz född 1833 på Ribbenäs i Sunne.

Vi Släktforskare 2010:6
(Elisabeth Thorsell)
Att växa upp i Långban på 1810-talet av *Carl Roos* (forts från föreg nr). Värmlänningar i Uppsala (recension)

Övrigt

AnletsBladet 2011:2
(Botvidsbygdens Släktforskarförening)
Med svenska mått mätt av *Mats Johansson*.

Arosiana 2011:1 (Västerås Släktforsarklubb)
Digitaliserad dagspress på Kungliga Biblioteket av *Sven Olby*. Bouppteckningar av *Ingemar Widestig*.

KLGF-bladet nr 78 (Kalmar läns Genealogiska Förening)
Behandling av äldre fotografiskt material av *Jan Jutefors*.

Släktforskaren nr 118
(VästerBergslagens Släktforskare)
Fader okänd av *Björn Elf*.

Släkthistoriskt Forum 2011:2
(Sveriges Släktforskarförbund)
Har folkräkningen slutat fungera ? av *Mats Karlsson*. Emiweb samlar emigrantdata på Nätet av *Peter Pettersson*. Arbetarrörelsens arkiv kan ge släktforskare svar av *Låle Svensson*. Svenska Ancestry tar form hos Genline av *Peter Pettersson*. Register över resande svenskar nytt på Rötter av *Anna-Lena Hultman*.

Västanbladet 2011:2
(GöteborgsRegionens Släktforskare)
Livets högtider – trolovning, lysning och bröllop av *Ingela Martenius*.

Västgötagenealogen 2011:1
(Västgöta Genealogiska Förening)
Kartan – en viktig källa för släktforskaren av *Anna-Lena Andersson, Vargön*.

WEBTIPS

www.davidsumsey.com

David Rumsey Map Collection Database och blogg.

En historisk Kartsamlingen med över 27.000 kartor och bilder på nätet.

Samlingen fokuserar på sällsynta 18 och 1900-talets Nordamerika- och Sydamerikakartor och annat kartografiskt material. Historiska kartor över världen, Europa, Asien, och Afrika finns också representerade. Kartorna kan laddas ner i olika upplösningar.

ANOR SÖKES

Här tar vi emot frågor om anor och ättlingar från alla som är medlemmar i en släktforskarförening

Nr 852

Jag söker varifrån i Värmland en kvinna kom.

Hon hette **Anna Maja Jansdotter Gadd** och var född år 1730 och gifte sig år 1754 i Alsike socken i Uppland med skogvaktaren Anders Loström och fick sönerna Jacob 1754 och Jan Petter 1758.

Åke Jörding, Frankrike.

E-mail: ake@jording.com

Örnbergpriset

Det är inte bara vår "ständige" sekreterare som har uppmärksammats av Sveriges Släktforskarförbund. I år har det prestigefyllda Örnbergpriset tilldelats Urban Sikeborg.

Urban Sikeborg

Prismotiveringen har följande inledning: "Urban Sikeborg är född 1963 och bor i Sollentuna.

Urban är släktforskare sedan tonåren och redan 1982 kunde man läsa i Hälsingerunor om den då 19-årige släktforskaren som gav sig i kast med

Mina antavlor har så småningom blivit någotsånär fullständiga. En del luckor finns fortfarande att söka svar på.

Forskningen började på 1970-talet då jag var på Eskilsäters kyrkogård och såg till min farmors och farfars familjegrav.

Jag träffade då en person från kyrkogårdsförvaltningen i Säffle som gjorde ett sammandrag över farmors och farfars släkt i Eskilsäter. Denne man hette Johansson och han är nog orsaken till min forskning. Tack så mycket för hjälpen!

Forskningen har legat nere till 2008 då jag tog upp den på allvar. Jag har gått igenom kyrkobok efter kyrkobok och ibland har jag haft tur och ibland totalt misslyckats. Det senare kanske är det som har gett inspiration att fortsätta.

Det har blivit 10 st A4-pärmar under tiden med data om personer.

Jag har också forskat lite noggrannare om mormors, morfars, farmors och farfars familjer samt emigranter i släkten.

En speciell händelse kan nämnas –

Hälsinglands medeltida historia. Han hade redan då som tonåring publicerat flera genealogiska arbeten med inriktning på Hälsingland och särskilt Norrala socken.

Såväl källkritik som utförlig källdokumentation går som en röd tråd genom Urban Sikeborgs släktforskning. Han är också en släktforskare som gör sin forskning, och då inte bara resultat utan också sina källor, tillgängliga för andra forskare genom såväl tryckta publikationer (framför allt Släktforskarernas årsbok och Släkt och Hävd) och som databas."

Åke Hörnqvist

Nr 162

min mammas kusin Olof Elon Osén från Hedesunda omkom när Titanic förliste 1912. Han var 16 år och reste ensam!

En norsk släkting, Tormod Bakke, har också bidragit med data i sin forskning om farmors broder Nils Henrik som är stamfader till den norska släktgrenen.

Jag har huvudsakligast använt SVAR som forskningsbas. I övrigt alla möjliga tillgängliga datorvägar.

Jag har fortfarande en del luckor att fylla – så när forskarlusten infinner sig så blir det att ta nya tag. Man blir aldrig färdig med släktforskning!

27/11 2010

Eric Wirback

Hägnadsvägen 6a

745 31 Enköping

ericwirback@telia.com

Vidstående antavla presenterar Eric's mors anor. Faderns anor publicerades i förra numret av VärmlandsAnor. (Red:s anm.)

Äntligen!

Sidnumrering har påbörjats för Värmlands län

Ett gammalt önskemål som SVAR har fått från sina användare är att volymerna ska vara sidnumrerade.

SVAR har därför börjat sidnumrera digitaliserade volymer så att du enkelt ska kunna hitta en specifik sida/uppslag. I samband med detta arbete märks även upp by- eller personregister som hänvisar till sidor i volymen.

Inledningsvis är det husförhörslängder och församlingsböcker för Värmlands län som sidnumreras.

från SVARs hemsida

Antavla nr 162		Upprättad för Maja Johansson, f. Nordlund 15/1 1901 i Stakberg, Ekshärad				m(3) t. Eric Wirback. Orter i (S) län om inte annat anges			
Generation I		Generation II		Generation III		Generation IV		Generation V	
Nr 2-3 (1)		Nr 4-7		Nr 8-15		Nr 16-31		Nr 32-63	
Nr 2, <u>fär</u> Nordlund Karl Johan Johansson Torpare f 25/1 1873 Lysvik	Äsfält	Johannes Jonsson	Jansson, Jan. Fältjägare, grenadjär f 23/11 1812 i Lysvik, Berga Ö	8	Svensson, Jan 23/11 1782 - 1812, Lysvik, Berga Ö			Jansson, Olof f Lysvik, Råby	
	Dräng	f 30/4 1849			Olsdotter, Kjerstin f 23/7 1780			Håkansdotter, Karin f Lysvik, Råby	
	Lysvik		Jonasdotter, Maria f 28/2 1819	9	Månsson, Jan. Torpare f 4/11 1790			Jansson, Måns f 1759, Lysvik, Berga Ö	
					Persdotter, Kjerstin			Eriksdotter, Maria f 1771, Lysvik, Berga Ö	
								Persson, Per f 1769, Lysvik, Råby	
		4			9	Jonsdotter, Maret f 4/10 1790		Jonsdotter, Råby f Lysvik, Råby	
	Jonasdotter			10					
	Anna								
	f 4/11 1851								
Nr 1, <u>ansökare</u> Nordlund Anna Maria (<u>Maja</u>) f 15/1 1901 Ekshärad, Stakberg	Ekshärad	Eriksdotter, Anna f 25/1 1824, Ekshärad			Olofsson, Eric f 28/6 1797			Bergman, Olof f 1776, Ekshärad, Solberg	
	d 1874				Larsdotter, Lisa			Eriksdotter, Anna f 1762, Ekshärad, Bergsäng	
				11	f 20/2 1792, Ekshärad			Olofsson, Lars f 1762, Ekshärad, Solberg	
	5				Andersson, Olof. Bonde, nämndeman f 1768			Jansdotter, Ingegerd f 1765, Ekshärad, Solberg	
		Olsson, Eric. Fördelstagare f 11/3 1807, Hedesunda(X), Svalbo				Olsson, Anders. Bonde i Hedesunda(X), Harv Andersdotter, Christina f 1747			
	Olof								
	Fördelstagare f 12/5 1844			12	Andersdotter, Anna f 3/9 1768			Olofsson, Anders. Bonde i Hedesunda(X), Harv f 4/12 1738	
	Hedesunda(X), Ön							Eriksdotter, Anna f 17/9 1735	
Johansson Karl Georg Waldemar f 16/12 1902, Eskilsäter		Nilsdotter, Stina f 26/12 1810			Larsson, Nils. Bonde i Hedesunda(X), Ön f 1765			Andersson, Lars f 1734	
					Pehrsdotter, Cicilia			Nilsdotter, Mary f 1735	
	6			13	f 16/2 1797			Olsson, Pehr. Bonde i Hedesunda(X), Ön f 1737	
								Jonsdotter, Carin f 1743	
		Larsson, Olof. Fördelstagare f 3/3 1811, Hedesunda(X), Ön				Mattsson, Lars. Bonde i Hedesunda(X), Oppåker f 20/12 1746			
	Olsson, Olof. Fördelstagare f 3/3 1811, Hedesunda(X), Ön				Simonsdotter, Anna f 16/9 1779			f 1752	
	Britta				Olsdotter, Ingeborg f 27/2 1748				
	f 21/5 1842			14	f 1782			Jönsdotter, Ingeborg f 1754	
f 6/12 1877 Hedesunda(X), Ön		Andersdotter, Brita f 1/12 1812			Olsson, Anders. Bonde f 21/10 1788			Andersson, Olof. Bonde i Hedesunda(X), Ön f 1753	
								Olsdotter, Lena f 30/9 1751	
								Jonsson, Olof. Bonde i Hedesunda(X), Holmen f 1749	
								Olsdotter, Estina f 18/5 1759	
		7			15	f 1/11 1785			

Här är min mammas antavla. Förra året när jag publicerade min pappas antavla blev jag kontaktad av flera personer som hittar grenar in i sina släkträd. Största lyckträffen blev när Janåke Gestblom (www.gestblom.se/tjocka.php) hörde av sig. Han hade upptäckt att hans fru Aina Bergvall var släkt med min pappa i tre olika grenar. Vi hade mycket hjälp av varandra.

Jag har problem med Abraham Jonssons mamma, Lisa Carlsdotter Grundell (ana 17). Jag kan inte hitta var hon är född och inte heller hennes föräldrar. Mitt tidigaste fynd av Lisa är i husförhörlängderna AI:15 1814-1819 Karlstad sfs(S) 6:e roten nr 103 s210, inflyttad s235? 1817, s137 och s369. Kanske kan det vara Lisa också i AI:14 s199, men där kan jag inte läsa var hon kommer inflyttad från eller var hon flyttar och inte heller kommentaren. Sen hittar jag henne i AI:16 Karlstad sfs s226 och då flyttar hon 1820 till Sund i By (AI:14 s105). Efter detta bor Lisa på Aronsdal i Huggenäs (AI:9 s21) där det står att hon är gift och flyttar till Sund, Sundshyttan dess krog i Rolfseruds hemman AI:15 s240.

Jag har problem även med Abraham Jonssons farmor Anna Stina Westerstrand (ana 33). Det enda fyndet jag har på henne är i födelseboken när

hennes son Johannes (ana 16) föds 1791 (C:3 1788-1819 Botilsäter(S) s13, Johannes Jonasson från Olseruds soldatboställe född 23 Dec 1791, fader Jonas Abrahamsson och moder Anna Stina Westerstrand). Jag har inte hittat familjen i någon husförhörlängd. Första gången jag träffar på Johannes (ana 16), förutom i födelseboken, är i AI:15 1824-1830 By(S) Rolfserud s240 Sundshyttan dess krog.

Ana nummer 20 har jag också problem med, men där återkommer jag i en särskild artikel om denne man född utan av mig känd mor eller far. Modern som står inom parentes, Karin Andersdotter, är bara en vild gissning. (Artikeln publicerades i VärmlandsAnor nr 2011:1. Red:s anm.).

När det gäller Ingeborg Jansdotter (ana 45), är jag inte säker på huruvida jag har rätta födelsuppgifter. Det finns en Ingeborg född 6/9 1758 i Bro. Denna Ingeborgs far, Jean Jonsson dör cirka 1772 på torpet Hagen i Bro (AI:5 s49), men sen är det en lucka så jag vet inte om det är samma Ingeborg som dyker upp som piga i Norra Sunsa i AI:6 By(S) s127. Jag kan sen följa denna Ingeborg från N Sunsa via Gunnarsbol (AI:7 s126), Rolfserud (AI:8 s142) till N Borgene (AI:9 s141) där hon sen dör 1824. Att Ingeborg skulle vara född 1758 och inte 1757 eller 1760 passar bra med

Nr 163

vad som står i födelsboken när äldsta sonen Anders föds 1787, att hon då är 29 år.

Även nästa ana, nummer 46, har gett mig huvudbry. Jag har uppgifter på att Olof Nilsson föds i Tryneviken i Svanskog(S). Stämmer det dör båda hans föräldrar tidigt (AI:2 Svanskog(S) s153). Jag minns inte var idén om Tryneviken kommit. Jag har varit dålig på att ange källor. Sen har jag ett hopp fram till vigselboken i Bro, där det står att Olof Nilsson är dräng i Dalängen och sen i husförhörlängden AI:9 1796-1801 i Bro(S) Dalängen s135. I AI:10 anges Olof som avliden 19/10 1803. I tidigare husförhörlängder hittar jag inte Dalängen.

Anorna 56 och 57 har jag inte exakta dödsdatum på. Om någon kan hjälpa mig på traven vore jag mycket tacksam.

Maria Klässbo
Tingvallagatan 15
661 40 Säffle
0533-413 65
maria.klassbo@telia.com

WEBTIPS

Mormonernas WEB har fått en ny utformning. Du hittar den här: www.familysearch.org.

För att hjälpa alla som forskar på släkt i Sverige har man startat en Facebook-grupp "Sweden Genealogy Research Community"

www.loffe.net

En österbottnisk hemsida med mycket intressant, Under huvudmenyn finns flera intressanta rubriker: Artiklar, Emigration, Fotografier, Släktforskning m.fl

www.disbyt.dis.se

Disbyt-databasen är uppdaterad per 3 mars 2011. Den har nu brutit 23-miljonervallen och innehåller 23,2 miljoner poster.

Upprättad för Inga Klässbo, f Abrahamsson 20/1 1925 i Gillberga(S)					m(3) t. Maria Klässbo. Orter i (S) län om inte annat anges	
Antavla nr 163	Generation I	Generation II	Generation III	Generation IV	Generation V	
Nr 2-3 (1)	Nr 4-7	Nr 8-15	Nr 16-31	Nr 32-63		
Abrahamson Nr 2. far Abrahamson Axel Engelhard Bankkamrer f 14/5 1891 By, Rolfserud, Hagen d 20/4 1975 Säffle, Tingvallagatan 15 g 23/6 1918 Karlstad Nr 1. ansökare Abrahamson Olga Inga Margareta Socionom f 20/1 1925 Gillberga, Nysäter	Abrahamsson	Johnsson, Abraham. Förpantningsägare	Jonasson, Johannes	Abrahamsson, Jonas	28/9 1757, Botilsäter - 18/4 1827, By	
	Carl Johan	f 8/12 1829, By, Skane N	23/12 1791, Botilsäter - 30/4 1856, By	Vesterstrand, Anna Stina		
	Bonde, häradsgomare	d 3/5 1881, Kila, Skrufserud Ö, Bräm	Grundell, Lisa Carlsdotter			
	f 7/12 1852	g 6/1 1853, Bro	8 (9/7 1784, Grums) - 19/6 1843, By, Sund			
	Bro, Källserud	Jonasdotter, Anna Stina	Jansson, Jonas. Bonde	Larsson, Jan. Bonde	4/9 1760, Ed, Malöga - 13/3 1804, Bro	
	d 7/5 1934	f 6/4 1824, Bro, Källserud	21/4 1797, Bro, Ingrid - 3/5 1856, Bro	Jansdotter, Maria (Maja)	14/3 1770, Bro, Ingrid - 28/11 1838, Bro	
	By, Rolfserud, Hagen	d 20/4 1891, By, Rolfserud, Hagen	Johansdotter, Sara	Jansson, Johannes. Bond&1/4 1764, By, Spässlanda - 19/3 1826, Bro		
	g 25/2 1889, By	4	9	Pettersdotter, Stina (1759), Huggenäs, Uggleberg - 20/12 1837, Bro		
	Johannesdotter	Jansson, Johannes. Lantbrukare	Jansson, Jan. Stenhuggare, backstugusittare			
	Maria	f 6/5 1840, By, Återslöp	Andersdotter, Johanna	Jansson, Jan. Stenhuggare, backstugusittare	(Andersdotter, Karin)	(f 1782, Bro)
Abrahamson Olga Inga Margareta Socionom f 20/1 1925 Gillberga, Nysäter	f 5/9 1866	d 18/11 1921, By, Rolfserud, Berget	Andersdotter, Johanna	Broberg, Anders Bengtsson. Soldat	8/5 1776, Grava - 5/1 1818, Bro	
	By, Återslöp	g 6/1 1864, By	10	Persdotter, Anna	13/4 1773, Ne Ullerud - (1826), Bro, Mölnslätten	
	d 15/3 1961	Svensdotter, Kristina	Olsson, Sven	Andersson, Olof. Bonde	5/8 1759, By, Säffle, Åsen - 26/4 1826, By	
	Säffle, S Rolfserudsv.	f 7/4 1843, By, Borgene N, Soldatstor	11/12 1791, By, Rolfserud - 31/12 1845, B	Jansdotter, Ingeborg	16/9 1758, Bro, Remmene - 25/2 1824, By	
	5	d 2/8 1926, By, Rolfserud, Berget	Olssdotter, Stina	Nilsson, Olof (10/9) 1758, Svanskog, Trönnevik - 19/10 1803, Bro		
	Rudqvist	11	13/10 1802, Bro, Remtorp - 7/8 1871, By	Andersdotter, Caisa	7/12 1776, Bro, Remmene, Dalen - 1/5 1847, By	
	August Andersson	Rudqvist, Anders Andersson. Snickar	Larsson, Anders. Arrendator	Jansson, Lars. Nämndeman	17/1 1778, By, Öcken - 23/10 1831, By	
	Smidesmästare	f 22/7 1834, By, Öcken	17/3 1807, By, Öcken - 13/4 1886, By	Olssdotter, Ingrid	3/12 1783, By, Gallsbyn - 10/9 1843, By, Öcken	
	f 25/10 1860	d 23/12 1924, Säffle, Ö:7:3	Rudqvist, Anna Märta	Rudqvist, Daniel. Mjöltnare	12/5 1783, Nor - 10/4 1821, Mo(P)	
	By, Öcken	g 13/11 1859, Botilsäter	12	Bergström, Cajsa	21/10 1791, Åmål lfs(P) - 7/10 1848, Tösse(P)	
Klässbo Nils Johan Sture f 6/8 1920, Stavnäs Nr 3. mor Rudqvist Olga Sofia f 8/10 1893 By, Säffle kpg, Ö:7:3 d 4/3 1992 Säffle, Tingvallagatan 15	d 26/12 1944	Danielsdotter, Sofia	Danielsson, Daniel	23/12 1765, Ölserud - 17/4 1828, Botilsäter		
	Säffle, Ö:7:3	f 19/10 1838, Botilsäter, Torp S	11/4 1806, Botilsäter - 6/4 1875, Botilsät	Andersdotter, Anna	10/9 1779, Långserud - 29/3 1828, Botilsäter	
	g 8/2 1885, By	d 15/2 1903, Säffle, Ö:7:3	Larsdotter, Annika	Andersson, Lars	13/11 1764, Botilsäter - 3/2 1822, Botilsäter	
	Nilssdotter	6	13	Svensdotter, Marit	4/10 1766, Botilsäter - 10/3 1807, Botilsäter	
	Sofia	Johannesson, Nils Gustaf. Hemmansä	Nilsson, Johannes	Jansson, Nils	26/4 1760, Huggenäs, Gösta - (1819), Huggenäs	
	f 8/5 1862	f 21/1 1821, S Ny, Våle	4/6 1796, Huggenäs - 14/10 1866, By	Svensdotter, Sara	5/6 1757, Huggenäs - (1820), Huggenäs, Gösta	
	By, Återslöp, Håla	d 15/3 1888, By, Återslöp, Håla	Andersdotter, Maria	Eriksson, Anders	22/2 1754, S Ny, Våle - 19/8 1820, S Ny, Våle	
	d 16/12 1939	g 5/11 1848, Huggenäs	14	Andersdotter, Ingeborg	9/10 1764, Botilsäter - 24/3 1844, S Ny, Våle	
	Säffle Ö:7:3	Olssdotter, Gustava	Bryngelsson, Olof. Bonde	Olsson, Bryngel. Bonde	17/11 1739, Kila, Höke S - 25/9 1814, By	
		f 25/9 1818, Huggenäs, Uggelsäter V	12/6 1779, By - 22/6 1829, Huggenäs	Svensdotter, Ingegerd	25/11 1736, Ölme, Träfors - 1/12 1797, By	
	d 28/6 1887, By, Återslöp, Håla	Börjesdotter, Cajsa	Eriksson, Börj&7/42), Huggenäs, Uggelsäter V - 14/9 1825, Huggenäs			
	7	15	4/4 1785, Huggenäs - 11/5 1856, Huggenäs	Månsdotter, Britta	12/12 1745, Huggenäs - 9/3 1824, Huggenäs	
26/4 2011						

Släktforskarlagarna 2011

NORRKÖPING · 26-28 AUGUSTI · LOUIS DE GEER

Bussresa till släktforskarlagarna i Norrköping den 27 aug.

Värmlands släktforskarförening medverkar under släktforskarlagarna i Norrköping med ett bokbord m.m. tillsammans med Värmlandsarkiv.

släktforskarföreningen planerar en subventionerad bussresa för föreningens medlemmar. Resekostnaden t.o.r. för medlem **100 kr**, om plats finnes får icke medlem medfölja till en kostnad av **250 kr**.

Följande är planerat beroende på intresse:

Avresa från Årjäng kl 05.30 via Knöstad och Grums E 18 Gruvörset.

Sundsta gymnasiet i Karlstad kl. 07.00.

**Anmälan skall ske senast
söndagen den 26 juni
2011**

Kristinehamns jvg-station kl. 07.45

Hemresa från Norrköping kl. 16.30

Först till kvarn gäller vid för många anmälda. Betalning sker i samband med påstigning till reseansvarig.

Anmäld som uteblir från resan är betalningsansvarig, om inte skäl finns, (sjukdom, motsvarande).

Besked om resan och ev. ändring, meddelas senast tisdagen den 5 juli. Minsta antal anmälningar för resans genomförande är 25 st.

Du kan gå in på www.sfd2011.se och läsa vad det finns för utställare, föreläsningar m.m. Du kan även gå in på Värmlandsrötter www.genealogi.se/varmland. Där finns länk till Släktforskarlagarna.

Skicka din anmälan till angujo@telia.com eller ring

0555-301 07, 070-553 02 16

och ange påstigningsplats.

Väl mött,

Gunilla Klarqvist Niklasson

Ny version av vårt kyrkboksregister på CD

Värmlands Kyrkboksregister - VKBR - kommer i en uppdaterad version.

CD-skivan med födde, vigde och döde i värmländska socknar kommer att utökas från dagens 23 socknar.

I skrivande stund är register från 13 socknar klara, men vi hoppas att dessutom klara av ytterligare 5-10 st.

Nytt i denna version, är att vi även tar med kortare perioder av registreringar, såsom Fryksände födde 1707-1765.

Skivan kommer att börja säljas vid Släktforskarlagarna i Norrköping och priset blir 300 kr för medlemmar i VSF, 350 kr för icke medlemmar.

